

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Šelemba Diana

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Proces integrace ukrajinských migrantů do majoritní české společnosti

Bakalářská práce

Autor: Diana Šelemba

Studijní program: B0314A25008

Studijní obor: Sociologie

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Hradec Králové, 2022

Zadání bakalářské práce

Autor: Diana Šelemba

Studium: F19BP0142

Studijní program: B0314A250008 Sociologie

Studijní obor:

Název bakalářské práce: **Proces integrace ukrajinských migrantů do majoritní české společnosti**

Název bakalářské práce AJ: The Process of Integration of Ukrainian Migrants into the Majority Society

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce představuje empirické šetření malého rozsahu. Cílem práce je zjistit, jakým způsobem se integrují ukrajinskí migranti v českém prostředí s ohledem na jejich život ve zvoleném městě. Řešenými problémy budou zejména míra jejich integrace, vnímání vlastní identity a překážky, které při tom řeší. Budou zohledněny také kritéria, nakolik mají trvalý anebo dlouhodobý pobyt. Výběr vzorku cílové populace bude upřesněn v průběhu řešení úlohy. V práci bude použita kvalitativní metoda s využitím řízených rozhovorů podle předem připraveného scénáře.

Drbohlav, D. a kol. 2010. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Fedyuk, O. 2016. *Ukrainian migration to the European Union: lessons from migration studies.* IMISCOE, Springer Open.

Koldinská, K., H. C. Scheu, M. Štefko (ed.). 2016. *Sociální integrace cizinců.* Praha: Auditorium s.r.o.

Rákoczyová, M., R. Trbola (ed.). 2009. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Rákoczyová, M., R. Trbola. 2008. *Lokální strategie integrace cizinců v ČR.* Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

Schebelle, D., M. Horáková. 2012. *Bariéry integračního procesu reflexí cizinců z třetích zemí.* Praha: VÚPSV.

Zadávací pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Oponent: RNDr. Mgr. Lucie Vítková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 28.3.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové 14. 07. 2022

Šelemba Diana

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu PhDr. Miroslavu Jouklovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, za konzultace, připomínky a užitečné rady, které tuto práci obohatily. Dále bych ráda poděkovala všem respondentům, kteří se podíleli na této práci.

Anotace

ŠELEMBA, DIANA. 2022. *Proces integrace ukrajinských migrantů do majoritní české společnosti*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové. 50 s. Bakalářská práce.

Předkládaná bakalářská práce *Proces integrace ukrajinských migrantů do české majoritní společnosti* se zabývá velmi aktuální problematikou imigrantů a jejich sociální integrací mezi obyvatele České republiky. Zaměřila jsem se zejména na proces začleňování do české majoritní společnosti ve zvoleném městě Kolín. Práce je rozčleněna do několika částí, v první jsou vymezená základní pojmy a představení poznatků autorů, kteří se danou problematikou zabývají. V další části práce zjišťuji, jak se Ukrajinci začleňují do klíčových společenských institucí, jak se angažují v kulturním životě, jaké vztahy mají s majoritní českou společností a ukrajinskou komunitou, zda se cítí být přijatí českou společností a s jakými překážkami se potýkají v souvislosti s integrací. Šetření porovnává názory Ukrajinců s trvalým a dlouhodobým pobytem v Kolíně. Pro zjištění výzkumného cíle a zodpovězení otázek je využita kvalitativní metoda pomocí techniky polostrukturovaných rozhovorů. Výsledky výzkumného šetření jsou shrnuty v závěrečné kapitole.

Klíčová slova: Ukrajinci, sociální integrace, majoritní společnost, imigranti

Annotation

ŠELEMBA, DIANA. 2022. *The process of integration of Ukrainian migrants into majority Czech society*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové. 50pp. Bachelor Degree Thesis.

The presented bachelor's thesis *The process of integration of Ukrainian migrants into the Czech majority society* deals with the very current issue of immigrants and their social integration among the inhabitants of the Czech Republic. I focused mainly on the process of incorporation into the Czech majority company in the chosen city of Kolín. The work is divided into several parts, in the first part the basic terms are defined and the knowledge of the authors who deal with the issue are presented. In the next part of the work, they find out how Ukrainians integrate into key social institutions, how they engage in cultural life, what kind of relations they have with the majority Czech society and the Ukrainian community, how they seem to feel accepted by Czech society and what obstacles they face in connection with integration. The survey compares the opinions of Ukrainians with permanent and long-term residence in Cologne. A qualitative method using the technique of semi-structured interviews is used to determine the research objective and answer the questions. The results of the research investigation are summarized in the final chapter.

Keywords: Ukrainians, social integration, majority society, immigrants

OBSAH

ÚVOD	9
1. STAV DOSAVADNÍHO POZNÁNÍ	11
1.1 <i>Definice integrace</i>	11
1.2 <i>Pojetí integrace</i>	13
Strukturální integrace.....	13
Kulturní integrace	13
Interaktivní integrace	14
Identifikační integrace	14
1.3 <i>Problematika integrace</i>	15
1.3.1 Integrace cizinců do přijímací společnosti z etické perspektivy	15
1.3.2 Integrace na lokální a regionální úrovni a její aktéři.....	16
1.4 <i>Současná integrační politika v České republice.....</i>	16
1.5 <i>Postavení zahraničních pracovníků v českém sociálním systému</i>	17
Bytová politika (bydlení)	17
Zdravotní pojištění	18
Sociální pojištění a důchody	19
Trvalý pobyt a státní občanství ČR.....	20
Trh práce (státní politika zaměstnanosti)	22
Vzdělávání	22
1.6 <i>Ukrajinci v České republice</i>	23
2. ZAMĚŘENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	26
2.1 <i>Cíl výzkumu a výzkumné otázky</i>	26
2.2 <i>Metoda a technika sběru dat</i>	26
2.3 <i>Výběrový soubor</i>	27
2.4 <i>Popis techniky sběru a zpracování dat.....</i>	28
3. VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	30
3.1 <i>Charakteristika jednotlivých respondentů.....</i>	30
3.2 <i>Ukrajinci s trvalým pobytem v České republice</i>	38
3.3 <i>Ukrajinci s dlouhodobým pobytem v České republice</i>	39
3.4 <i>Analýza rozhovorů</i>	40
ZÁVĚR	50
Použité zdroje	53
Přílohy	56

ÚVOD

Integrace cizinců představuje odpověď na zvyšující se mezinárodní migraci, která má značný dopad v ekonomické, politické, sociální, demografické, ale i kulturní oblasti, a to jak na země emigrační a tranzitní, tak především na imigrační země. Atraktivita českého prostoru pro cizince narostla především po vstupu České republiky do Evropské unie.

Výsledkem integračního procesu může být jak bezproblémové soužití prostřednictvím získání právního statusu a případné následné získání občanství či asimilace, nebo ilegální pobyt na území státu a segregace od majoritní společnosti. Nově příchozí jedinec se snaží o začlenění do již existujícího společenského celku jakožto jeho rovnoprávný člen, což znamená, že se snaží přijmout pravidla společnosti, do které vstupuje. Společnost se mu snaží zajistit soběstačný život z hlediska vzdělání, zaměstnání a celkové participace ve společnosti.

Pokud jde o ukrajinskou menšinu, tak ta v České republice představuje nejpočetnější skupinu cizinců, kteří se vyskytují na území České republiky. Důvody pro migraci z Ukrajiny je možné vidět především ve špatné socioekonomické situaci země a v nízkých mzdách. V současné době, kdy došlo k válečnému konfliktu na Ukrajině, zaznamenává západní Evropa, včetně České republiky, značný přísun uprchlíků, které je třeba do společnosti integrovat především s ohledem na to, že se neví, dokdy bude konflikt trvat, jak dlouho bude trvat výstavba na Ukrajině a kdy se budou moci tito uprchlíci a zda vůbec, vrátit do své země. Je proto důležité zmínit, že tato bakalářská práce neprezentuje současnou situaci ohledně války vedené Ruskou federací na území Ukrajiny. Odráží situaci před ní. Tedy není ani cílem srovnávat tuto situaci se současnými událostmi. Taková analýza by vyžadovala samostatné zpracování s upřesněnou metodologií a postupem.

Součástí úspěšné integrace do společnosti je začlenění se po všech stránkách, tedy nejen s akceptováním hodnot a kultury společnosti, ale také jejího právního systému a začlenění se na trhu práce. Toto vše bude zohledňovat tato bakalářská práce.

Bakalářská práce představuje empirické šetření malého rozsahu. Cílem práce je zjistit, jakým způsobem se integrují ukrajinští migranti v českém prostředí s ohledem na jejich život ve zvoleném městě Kolín. Řešenými problémy jsou zejména míra jejich integrace, vnímání vlastní identity a překážky, které při tom řeší. Zohledněna jsou také kritéria, nakolik mají trvalý anebo dlouhodobý pobyt. V práci je použita kvalitativní metoda s využitím řízených rozhovorů podle předem připraveného scénáře. Výběr téma je ovlivněn hlavně svým původem stejné národností, navíc mám mnoho přátel, kteří se ve vybrané lokalitě rozhodli usadit. Práce má sloužit k rozšíření poznatků o ukrajinské komunitě a jejich soužití s majoritní společností, neboť publikací souvisejících s tímto tématem je v oblasti literatury velmi málo.

S ohledem na stav poznání nejprve pojednávám o integraci, aspektech integrace, o integrační politice České republiky a o postavení pracujících imigrantů u nás. V návaznosti na stav poznání představuji empirické šetření a jeho výsledky. Dosažení cíle práce a vyhodnocení odpovědí na výzkumné otázky je obsaženo v Závěru. V Přílohách uvádím scénář rozhovoru a jako ukázkou jeden z realizovaných rozhovorů.

1. STAV DOSAVADNÍHO POZNÁNÍ

1.1 Definice integrace

Dle Evropské rady pro exil a uprchlíky je integrace definována jako zcela dynamický proces, který probíhá dvěma směry, a to jak směrem od většinové společnosti k cizincům, tak také směrem od cizinců k většinové společnosti, ve které se nově nacházejí. Integrace může být podle Evropské rady definována z pohledu času, tzn. od příjezdu konkrétního jedince do země až po jeho úplné začlenění do společnosti, a to včetně jejího obsahu v oblasti sociální, politické, ekonomické i kulturní [Čížinský a kol. 2012: 373].

V obecné rovině lze integraci cizinců vymezit jako proces, v rámci něhož dochází k postupnému sjednocování místního obyvatelstva a přistěhovalců v jednu společnost. Hlavními faktory, jež mají vliv na úspěšnou integraci, je především rovný přístup k pracovním příležitostem, nediskriminační prostředí či možnost využít dosažené vzdělání ve vztahu k pracovní mobilitě. V sociologické rovině hovoří integrace o stabilních vztazích, jež zcela zřetelně definují spolupráci v rámci konkrétního sociálního systému.

Lze říci, že přístup k imigrantům a celkově způsob jejich integrace vychází jak z historického vývoje té země, do které jsou cizinci integrováni, tak rovněž z normativních předpokladů, které se vztahují k sociálnímu řádu společnosti. Mimo to je integrace ovlivňována migračními zkušenostmi konkrétní země, její národní sebedefinicí, politickým směřováním, tradicemi či členstvím země v nadnárodních celcích [Tollarová 2006: online].

Tollarová klade důraz na to, že řešení problematiky, týkající se integrace cizinců do určité společnosti je problémem, jež nemůže být nijak izolován od dalších společenských procesů a dotýká se nejen cizinců, ale také majoritního obyvatelstva, což znamená, že vyžaduje vytváření vhodných podmínek pro úspěšnou integraci cizinců v dané společnosti na straně jedné a přizpůsobování jedinců většinové společnosti na straně druhé. Integraci tedy není možné chápat jako schopnost pracovat a žít v jiné zemi, ale zejména jako vztah, kdy jedna či druhá strana se může rozhodnout, jak moc se v tomto vztahu otevře a zda je vůbec ochotna se v něm angažovat. Integrační proces se odvíjí od toho, jak moc jsou obě z těchto skupin motivovány pro aktivní zapojení do procesu. Je nepochybné, že problematika integrace je velmi komplikována skutečností, že motivace

majority a imigrantů se může v průběhu času měnit, tzn., že vzniká, v čase se proměňuje či zcela zaniká [Tollarová 2006: online].

Komplexnost celého integračního procesu definuje materiál Rady Evropy s názvem „Rámec integrační politiky“, který vymezuje tyto oblasti integrace přistěhovalých jedinců do majoritního prostředí. Jedná se o oblasti:

1. právních opatření,
2. problematiky zaměstnání,
3. bytové problematiky,
4. zdravotních a dalších služeb,
5. kultury a náboženství,
6. vzdělávací problematiku [Drbohlav 2010: 91].

Integrace není nikde nějak přesně a jednoznačně specifikována a definována, stejně jako není takto nikde definován ani způsob, jakým by mělo dojít k úspěšnému začlenění cizince do společnosti.

Drbohlav uvádí, zatímco pojem asimilace, který jasně deklaruje kulturní přizpůsobení konkrétního jedince či jeho úplné kulturní splynutí, není možné pojem integrace chápat nějak jednoznačně jako přizpůsobení se chování či zvykům společnosti, ve které se jedinec ocitl. Důraz se zde klade především na to, aby byl cizinec nějakým způsobem schopen žít ve společnosti, ve které se aktuálně nachází. V rámci integrace se sice menšinová sociální skupina začleňuje do majoritní sociální skupiny, ale přesto si mohou menšinové skupiny dále rozvíjet to svébytné, co nijak nepřekáží vzájemnému soužití. Důležité je připustit si rovněž to, že v rámci procesu integrace se objevuje určitý prvek asimilace, kterému není možné zcela zabránit, což můžeme považovat za formu daně, kterou jsou všechny menšiny povinny zaplatit za to, že žijí mimo území své domovské země [Drbohlav 2010: 91-93].

Dle Rakoczyové představuje v současné době integrace nejpříjemnější a nejefektivnější strategii koexistence více kultur. Pro úspěšnou integraci se ze strany předpokládá pochopitelně především znalost jazyka přijímající společnosti, dobré vztahy s majoritou, alespoň základní orientace v přijímací společnosti a jeho ekonomická soběstačnost. Integrovaní lidé pak mohou svobodně vyznávat své hodnoty a normy, pokud tím pochopitelně nenaruší svobodu druhých [Rakoczyová 2009: 309].

1.2 Pojetí integrace

K integraci dochází na různých úrovních společenského života. Součástí dimenze integrace představují podmínky, jež musí být do určité míry splněny všechny pro to, aby mohlo dojít k úspěšné integraci. Jednotlivé dimenze integrace je možné charakterizovat jako úrovně, v rámci nichž mohou imigranti dosáhnout účasti na životě v přijímající společnosti.

Strukturální integrace

Jak popisuje Drbohlav strukturální integrace je získání práv a přístup k pozici a postavení v rámci klíčových institucí v určité hostitelské společnosti. Součástí této integrace je legislativní rámec stanovený pro pobyt imigrantů na území hostitelské země, pobytový status či nabývání práv. Oblasti zahrnující v sobě bydlení, trh práce a ekonomiku, instituce sociálního státu a zdravotního systému lze zařadit do oblasti strukturální integrace, jelikož se jedná o zásadní instituce a participace v těchto institucích je sociálně-ekonomickým statutem konkrétního integrujícího se jedince [Drbohlav 2010: 92].

Kulturní integrace

Autoři Morgensternová, Šulcová a Scholl se věnují kulturní integraci a upozorňují na to, že úspěšnost celkové integrace se odvíjí zejména od kulturní integrace, jež zastává v celém procesu důležitou úlohu. Imigranti mohou získávat status a nárokovat práva v nové společnosti pouze v tom případě, kdy získají základní společenské a kulturní kompetence a pokud znají základní kulturní vzorce společnosti, do které přicházejí. V tomto ohledu se vztahuje začlenění jedince jeho postoje a kognitivní změny. Jde o souhrn schopností, dovedností a znalostí jedince, jež se dají naučit, ale také o prohloubení určitých osobnostních rysů, ke kterým patří např. tolerance odlišnosti, kulturní citlivost, zvědavost, sebereflexe, předcházení stereotypům a předsudkům, empatie, adaptabilita, snížená míra úzkostlivosti a sebedůvěra. Novému kulturnímu prostředí se každý člověk přizpůsobuje pochopitelně po svém. Aby byla v cizí zemi integrace úspěšná, musí se člověk vcítit do mentality místní komunity, specifik obyvatel a být schopen interpretace vzorců chování, tzn. vnímat, co je a co není vhodné [Morgensternová, Šulcová, Scholl 2011: 125].

Rákoczyová, Trbola a Hofírek navíc podotýkají, že základní předpoklad pro úspěšnou kulturní integraci imigrantů je zejména společně sdílený jazyk představující významný nástroj nutný pro sblížení a porozumění členů jiných národů, které se nacházejí na stejném území. Požadavek na znalost společně sdíleného jazyka však neznámá, že bude potlačen původní jazyk imigrantů a že bude tento majoritní společností ignorován [Rákoczyová, Trbola, Hofírek 2009: 309].

Na kulturní integraci je možné také nahlížet jako na vzájemně interaktivní proces, ve kterém se bude také hostitelská společnost učit rozumět a chápat nové způsoby a kulturní vzorce, které do její společnosti přijdou společně s migranty.

Jak píše Drbohlav, kulturní integrace není proces, který by nějakým způsobem přikazoval imigrantům vzdát se své kultury, přičemž současně odmítá tvrzení, že přiblížení se jedné kultuře by bylo poškozením druhé kultury [Drbohlav 2010: 92].

Interaktivní integrace

Rákoczyová, Trbola a Hofírek tvrdí, že v rámci interaktivní integrace jde o přijetí a začlenění se imigrantů do sociálních sítí a základních vztahů v hostitelské zemi a společnosti. Mezi hlavní ukazatele interaktivní integrace patří partnerství, manželství, existence sociálních sítí kolem člověka či členství v různých dobrovolných organizacích. V první fázi integračního procesu je jako interaktivní zapojení do sociálního systému etnických kolonií pomoc imigrantům, a to od solidarity a podpory, až po předávané zkušenosti a informace. Díky této integraci pak může být postupem času přistěhovalcům bráněno v tom, aby si vytvořili vlastní vazby s konkrétní hostitelskou společností, a problematické pak bude získávání jejich sociálního a kulturního kapitálu, který je velmi důležitý pro účely získání postavení u klíčových institucí hostitelské země [Rákoczyová, Trbola, Hofírek 2009: 309].

Identifikační integrace

Tento druh integrace představuje zařazení přistěhovalců do hostitelské společnosti na subjektivní úrovni, tedy na základě subjektivních pocitů jejich sounáležitosti k zemi, která se stala jejich hostitelkou, na základě jejich identifikace se základními cíli hostitelské země a na základě ztotožnění se se sociálními skupinami, které se nacházejí ve většinové společnosti.

V rámci identifikační integrace jde o subjektivní pocit integrovanosti, jež bývá mnohdy při aplikaci čistě teoretických konceptů opomíjen. Pocit integrovanost vzniká v důsledku vzájemné provázanosti všech dimenzí vztahujících se k integraci a jejich naplnění. Součástí této strategie představuje také zcela osobní přístup přistěhovalců k samotné integraci, jejich definice pocitu domova a celkové vnímání sebe samého. Tollarová hovoří o tom, že pro pocit integrovanosti je důležité nalézt subjektivní vztah přistěhovalce k jeho pobytu ve zcela nové zemi a jeho vyrovnání se se vztahem ke své původní zemi (Tollarová 2006: online).

1.3 Problematika integrace

1.3.1 Integrace cizinců do přijímací společnosti z etické perspektivy

Drbohlav vnímá integraci cizinců ze dvou úhlů pohledu. Jeden úhel představuje etický přístup, tzn. pohled z odstupu, z určité společenské distance. Tento přístup pomůže pochopit, jak se chová hostitelská společnost k určité skupině cizinců. Pokud jde o zájmy domovských obyvatel, tak ty jsou zastoupeny institucemi, jež vůči cizincům zaujímají určité strategie a postoje, jež jsou nutné pro mnohem hlubší pochopení integrační problematiky [Drbohlav 2010: 91].

Další možností je pokusit se vnímat nastalou situaci z pohledu imigranta, kdy pak hovoříme o tzv. emickém přístupu, díky kterému je možné pochopit motivaci cizince určitým způsobem a na základě toho pak umět předpovědět jeho jednání.

V případě, že mají instituce zájem o účinnou integraci cizinců, musí vycházet z určitých stanovených obecných pravidel, ke kterým patří například skutečnost, že čím větší překážky jsou migraci kladeny, tím více se vše administrativně komplikuje a tím více zbohatnou organizace, jež budou schopny tyto překážky překonat. Instituce zabývající se organizací migrace představují často organizace, které stojí nějakým způsobem na kraji zákona a v tomto případě se stává migrace velmi neetickou. Kromě toho je potřeba si uvědomit, že tvorba cizineckých enkláv podporuje v největší míře prostředí, ve kterém si imigrant není schopen jako jednotlivec pomoci. V takové situaci se jedinec pochopitelně obrátí na krajany a zůstává pak v jejich blízkosti, ačkoli by jinak neměl problém sžít se s majoritní společností. Tvorbě enkláv je často nápomocná zbytečná komplikovanost při obstarávání a schvalování pobytového statusu.

Andrea Baršová a Pavel Barša mimo to zmiňují, že nejen úřady mají různé integrační strategie. Ale tyto strategie mají i samotní imigranti. Mnozí z nich emigrovali za prací, či aby byli zcela někým jiným, s jiným životem a aby nebyli vnímáni pouze jako cizinci. Obdobně se nechtějí všichni do společnosti integrovat a jejich integrační strategie se pak odvíjí obvykle od země původu [Baršová, Barša 2005].

1.3.2 Integrace na lokální a regionální úrovni a její aktéři

Na samotné integraci se podílí více aktérů, a to jak přijímající stát a jeho společnost, tak samotný cizinec. Aktér integrace je ten, kdo aktivně vstupuje do procesu integrace přicházejících cizinců. Na lokální úrovni ovlivňuje integraci cizinců více aktérů, především speciální centra zřizována Ministerstvem vnitra (Koncepce integrace cizinců 2016). Mimo tohoto patří k integračním aktérům nejen samotní cizinci a jejich rodiny, ale také komunita, která jedince obklopuje, škola, zaměstnavatel, úřady, média, majoritní společnost a další aktéři. Baršová a Barša píše, že většinu z těchto aktérů ovlivňuje především majoritní společnost, do které spadá také širší a odborná veřejnost nacházející se ve školách, firmách, organizacích a státních institucích. Samotná majoritní společnost má pochopitelně velký vliv na náladu v celé společnosti [Baršová, Barša 2005].

1.4 Současná integrační politika v České republice

Pokud jde o integrační politiku v České republice, tak předpoklady pro řešení integračních otázek integrace se v České republice začaly vytvářet v roce 1991. Systematicky se tyto otázky začaly řešit až od roku 1994, kdy došlo k počátku realizace Programu integrace uznaných uprchlíků, jakožto reakce na uprchlickou krizi té doby. V té době vznikly také dílčí státní asistenční integrační programy určené pro specifické – nejzávislejší skupiny cizinců. Cílem těchto programů bylo postupné zlepšování podmínek pro vstup imigrantů do jejich dalšího života. Programy se zaměřovaly na sociálně-právní poradenství cizincům, na bezplatnou jazykovou přípravu, na zajištění bydlení či pomoc pro cizincům při stupu na trh práce.

V oblasti integrace cizinců je na vládní úrovni důležitá Koncepce integrace cizinců na území ČR, na jejíž realizaci se podílejí Ministerstvo vnitra, Ministerstvo financí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo kultury, Ministerstvo průmyslu a obchodu,

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo pro místní rozvoj a další instituce a organizace, ke kterým patří např. odborové organizace, zaměstnanecké svazy, Český statistický úřad či Akademie věd České republiky.

Dle Bouškové v oblasti integrační politiky má významnou koordinační roli Ministerstvo práce a sociálních věcí, a to zejména z toho důvodu, že problematiku integrace cizinců je potřebné řešit zejména s ohledem a s důrazem kladeným na sociální aspekty celého integračního procesu [Boušková 2006].

Integrační politika musí vycházet z principů rovné příležitosti a rovného přístupu a jejím smyslem je směřování k vytváření legislativně-právních podmínek a k zabezpečení přístupu jedince k základním lidským právům a svobodám, a to včetně kulturních, sociálních, hospodářských a politických práv a svobod.

K této problematice je třeba říci, že česká integrační politika se neustále vyvíjí a adekvátně odpovídá rychle na měnící se výzvy, které v souvislosti s vývojem společnosti a integrace cizinců vyplývají. Přesto se setkává s různými obtížemi v oblasti integračního procesu, mezi které patří například nevyhovující cizinecká agenda, problémy komunikace úředníků v cizím jazyce, stagnující výkonnost této agentury či příliš byrokratický systém [Dočkal, Fiala, Pitrová, Kaniok 2006].

1.5 Postavení zahraničních pracovníků v českém sociálním systému

Součástí úspěšné integrace do společnosti je začlenění se po všech stránkách, tedy nejen s akceptováním hodnot a kultury společnosti, ale také jejího právního systému a začlenění se na trhu práce. Této problematice se bude věnovat tato kapitola, která se zaměří na související faktory úspěšné integrace pracujících cizinců u nás.

Bytová politika (bydlení)

Oblast bydlení cizinců patří mezi dosud nepříliš prozkoumaná témata. Obecně je přístup cizinců k bydlení omezen několika aspekty. Především jde o to, že nabývat byt a domy do osobního vlastnictví je možné pouze v tom případě, že cizinec ze třetích zemí má povolení k trvalému pobytu. V obecných a státních nájemních bytech obvykle bydlí domácnosti se smíšeným, nikoliv však s nízkým sociálním statutem. Obce obvykle

nepronajímají své sociální byty cizincům. Cizinci však také nepatří mezi nejčastější uživatele ubytoven, jak se obvykle občané domnívají, byť je patrné, že mnozí cizinci, kteří zde přijeli za prací (např. z Ukrajiny, z Maďarska jsou agenturami, které je zaměstnávají v ubytovnách ubytováni) [Drbohlav 2010].

Zdravotní pojištění

Důležitou součástí systému zdravotnictví v České republice je zdravotní pojištění. Toto pojištění je všeobecné a na základě něj se následně poskytuje oprávněným osobám zdravotní péče, která je částečně nebo plně hrazena z prostředků tohoto typu zákonného pojištění. Účelem zdravotního pojištění je zabezpečit nebo zlepšit zdravotní stav pojištěného nebo zmírnit jeho utrpení díky placeným zdravotním službám. V listině základních prav a svobod je zakotveno právo, týkající se ochrany svého zdraví a života. Zdravotní pojištění je stanoveno v zák. č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně jsou zpracovány související předpisy EU a stanovuje rozsah pojištěných osob, které mají nebo nemají trvalý pobyt na území ČR, ale jsou zaměstnávány u zaměstnavatele, který má sídlo v ČR (§ 1 a § 2 zák. č. 48/1997 Sb.). Zdravotní pojištění vzniká dnem narození, dnem vzniku pracovního vztahu u zaměstnavatele, jehož sídlo je na území České republiky nebo dnem získání trvalého pobytu v České republice [Vančurová, Klazar 2008].

Pojistné zdravotního pojištění hradí stát, zaměstnavatelé a pojištěnci, dále OSVČ a osoby bez zdanitelného příjmu. V případech, kdy je stát plátcem, má povinnost hradit pojistné za státní pojištěnce, kterými jsou například ženy na mateřské, příjemci rodičovského příspěvku nebo nezaopatřené děti (§ 7 zák. č. 48/1997 Sb.). Celková částka pojistného je ze dvou třetin hrazena zaměstnavatelem a z jedné třetiny zaměstnancem a její výpočet se provádí z vyměřovacího základu sazby 13,5 %. Pojištěnec je povinen toto pojistné platit u své zdravotní pojišťovny. Pojištěnec má dále povinnost oznámit jakoukoli změnu v údajích, pravidelně docházet na preventivní prohlídky nebo sám, prostřednictvím preventivních opatření nemoci zabránit, spolupracovat při poskytování služeb (§ 10 a § 12 zák. č. 48/1997 Sb.). Pojištěnec má dle zák. č. 48/1997 Sb. právo si zvolit svou zdravotní pojišťovnu. V České republice působí v současnosti celkem 7 zdravotních pojišťoven. Současně má pojištěný právo si sám zvolit zdravotního poskytovatele služeb. V obou případech může pojištěný ve stanoveném termínu provést

změnu své zdravotní pojišťovny i poskytovatele zdravotních služeb. Oprávněné pojištěné osoby mají právo na poskytnutí zdravotní péče, služeb a léčivých přípravků, které jsou částečně nebo plně hrazeny zdravotní pojišťovnou. Pojištěné osoby se mohou také podílet na kontrole související s poskytnutím zdravotní péči nebo mají právo na poskytnutí informací o placených službách, které jim byly poskytnuty (§ 11 zák. č. 48/1997 Sb.). Současně vznikají pojištěným osobám další povinnosti a práva, vyplývající z jiných zákonů - např. zák. č. 372/2011, o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů [Brhelová 2016].

Sociální pojištění a důchody

System sociálního pojištění již popsali autoři Vančurová a Klazar ve své publikaci *Sociální a zdravotní pojištění: úvod do problematiky*. Tento systém zahrnuje dávky, jejichž cílem je pomoci osobám v případě invalidity, jejich dočasné neschopnosti vykonávat danou práci, v případě stáří apod. Povinností pojištěných osob je odvádět pojistné do státního rozpočtu. Celková výše pojistného, které se odvádí je dle § 4 zák. č. 589/1992 Sb., stanoveno procentní sazbou, která se zjistí z vyměřovacího základu za rozhodné období. Zatímco zaměstnavatel má povinnost odvádět pojistné za své zaměstnance a za sebe a mají povinnost toto pojistné platit, OSVČ mají povinnost odvádět pojistné na veškeré části sociálního pojištění. Kromě odvodu pojistného na důchodové a nemocenské pojištění je dále vybírán také příspěvek na státní politiku zaměstnanosti [Vančurová, Klazar 2008].

Zákon o důchodovém pojištění se v rámci své působnosti vztahuje na sociální události s povahou dlouhodobé pracovní neschopnosti v důsledku invalidity nebo úmrtí živitele, nebo se vztahuje na osoby, které jsou z důvodu dosažení důchodového věku bez finančních příjmů. V rámci důchodového pojištění rozlišujeme sirotčí, vdovský a vdovecký, invalidní a starobní důchod. Dávky vypláceny v rámci důchodového pojištění představují peněžité částky a podle doby jejich poskytování se zpravidla jedná o opakující se dávky. Pro veškeré dávky důchodového pojištění je stanovena společná část důchodu a procentuální výměra, která se v rámci jednotlivých důchodů liší. Obecnou podmínkou pro poskytnutí tohoto pojištění je, aby byl jedinec pojištěn. Fyzické osoby, které jsou taxativně uvedeny v § 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů mají povinnou účast na důchodovém pojištění [Vančurová, Klazar 2008].

Jak popsál Čižinský a kol., pro české důchodové pojištění je charakteristické, že se nelze vyvázat z jeho plnění a skončit s placením pojistného. V určitých případech se naopak jedinec může sám přihlásit na jeho dobrovolné účasti v rámci důchodového pojištění. Jedinec se k dobrovolnému pojištění může dle § 6 zák. č. 155/1995 Sb., přihlásit od 18-ti let věku a dále se do doby pojištění započítává i doba, kdy se jedinec soustavně připravuje na výkon svého budoucího povolání v rámci studia nebo kdy je tento jedinec veden na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání atd. V případě, že se jedinec, který je starší 18 let věku přihlásil dobrovolně k důchodovému pojištění, a doba pojištění tohoto jedince den před podáním jeho přihlášky k účasti na tomto pojištění trvala alespoň po dobu jednoho roku, je poté účastna pojištění. Účast na pojištění může být stanovena v délce trvání maximálně patnácti let. Podmínky účasti mohou být odlišné i v důsledku druhu vykonávané výdělečné činnosti dle §8 a §9 zák. č. 155/1995 o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Tyto podmínky se týkají např. zaměstnanců v pracovním poměru, kteří současně musejí být nemocensky pojištěni, nebo OSVČ, jejichž místo výkonu musí být na území ČR a musejí být oprávněny vykonávat činnosti dle platných prvních předpisů ČR [Čižinský a kol. 2012: 373].

Trvalý pobyt a státní občanství ČR

Dle Leontiyevé je oblast povolování pobytu cizinců základem jejich sociální integrace. Na území České republiky mohou mít cizinci různé pobytové stupně:

- 1) krátkodobý pobyt (do 90 dnů),
- 2) dlouhodobý pobyt (nad 90 dnů),
- 3) trvalý pobyt.

Tyto pobytové stupně se nacházejí v právních rádech většiny vyspělých států [Leontiyeva 2010]. V České republice došlo po roce 2000 ke změně v tom smyslu, že byl zaveden přechodný pobyt, které v sobě zahrnuje pobyt bez víza, krátkodobá víza, dlouhodobá víza, diplomatická víza či zvláštní víza a pobyt trvalý. Mezi nejvýznamnější víza pak řadíme vízum k pobytu nad 90 dnů. Povolení k dlouhodobému pobytu se vydává maximálně na 2 roky [Leontiyeva 2010: 14-18].

Dle zákona č. 161/2006 Sb. může cizinec požádat o trvalý pobyt po 5 letech pobytu. Pelcová zdůrazňuje, že často nemohou cizinci předložit doklad o propuštění ze státního svazku cizího státu, což je pro vyřízení trvalého pobytu povinné.

Zvláštní formu přechodného pobytu představuje vízum za účelem strpění pobytu a vízum za účelem dočasné ochrany [Pelcová 2009]. Vízum za účelem strpění pobytu je udělováno Policií ČR cizinci v případě, kdy mu ve vycestování brání překážka, která není závislá na jeho vůli nebo v případě, není možné, aby vycestoval z důvodů, které uvádí zákon. O tomto problému psala již Pelcová ve své knize *Multikulturalismus a multikulturní výchova* a vypovídá o něm takto: „*Vízum za účelem dočasné ochrany se uděluje cizinci prchajícím před ozbrojeným konfliktem, občanskou válkou nebo stálým násilím za dalších zákonem stanovených podmínek.*“ [Pelcová 2009: 197]. Trvalý pobyt cizinci umožňuje pobývat na území České republiky v podstatě bez časového omezení. Tento průkaz potvrzující statut je udělován nejčastěji na dobu 10 let, přičemž pobyt na území České republiky je možné zrušit pouze ze závažných důvodů [Trbola, Rákoczyová 2010]. Mimo toto může cizinec pobývat na území České republiky trvale na základě povolení k pobytu za účelem společného soužití se státním občanem České republiky, v případech, které určuje zákon (např. z humanitárních důvodů, nebo pokud je takový pobyt v zahraničně-politickém zájmu země) [Pelcová 2009].

Pokud jde o práva spojená s pobytem, tak nejméně práv je spojeno s pobytem krátkodobým a pochopitelně nejširší práva mají cizinci se získaným povolením k trvalému pobytu. Naprosté rovnosti cizinců s občany České republiky je dosažena získáním našeho občanství [Leontiyeva 2010: 19]. S délkou pobytu narůstají také práva pobývajících cizinců a je možné označit určitou souvislost v oblasti míry práv mezi jednotlivými pobytovými stupni a stupni integrace cizinců [Trbola, Rákoczyová 2010]. Nejvyšší status, kterým je státní občanství, představuje neomezené právo jedince vstoupit a pobývat na území České republiky. Zásadním požadavkem při udělení státního občanství musí být transparentnost celého řízení a důslednost při respektování práva žadatele o státní občanství na informace týkající se podmínek nabytí státního občanství a informací o průběhu vyřizování jeho žádosti po celou dobu tohoto řízení [Pelcová 2009].

Trh práce (státní politika zaměstnanosti)

Smysl příspěvku na státní politiku zaměstnanosti spočívá ve financování pomoci jedincům, kteří se stanou nezaměstnanými a splňují další podmínky, jež vyplývají ze zák. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

O podporu v nezaměstnanosti může požádat pouze osoba, která je momentálně bez zaměstnání a současně je vedena v evidenci na Úřadu práce a uchází se o práci. Dalším předpokladem pro získání podpory v nezaměstnanosti je, aby osoba platila sociální pojištění po dobu alespoň 12 měsíců v průběhu dvou let před jejím zavedením do evidence na Úřadu práce. Požadovaná doba pojištění může být v případě podpory v nezaměstnanosti splněna například formou započtení tzv. náhradní doby, kterou může jedinec získat například v době rodičovské či mateřské nebo při pobírání invalidního důchodu ve třetím stupni invalidity (§ 39 a § 41 zák. č. 435/2004 Sb.). Nárok na podporu v nezaměstnanosti nemají osoby v případě, že pobírají starobní důchod nebo dávky nemocenského pojištění. V případě, že se osoba nachází ve výkonu trestu, pobírá podporu při rekvalifikaci apod. (§ 44 zák. č. 435/2004 Sb.). Dalšími osobami, které nemohou žádat o podporu v nezaměstnanosti jsou například osoby, které byly následkem porušení pracovní kázně zvláště závažným způsobem propuštěny z práce v půlroce před jejím zařazením do evidence u Úřadu práce mezi uchazeče o práci.

Mezi další podpory, které jsou v rámci státní politiky zaměstnanosti poskytovány, patří podpora jedinců při rekvalifikaci. Tuto podporu lze poskytnout osobám, které se uchází o zaměstnání a současně se účastní rekvalifikace, kterou zajišťuje některá z krajských poboček Úřadu práce. Dávka je uchazeči poskytována po celou dobu jeho rekvalifikace, jestliže není poživitelem dávek nemocenského pojištění nebo starobního důchodu a nenachází se ve výkonu trestu (§ 40 a § 44 zák. č. 435/2004 Sb.). Výše podpory při rekvalifikace může dle (§ 50 zák. č. 435/2004 Sb., dosahovat maximálně 0,65 násobek průměrné mzdy stanovené na úrovni národního hospodářství.

Vzdělávání

Dušan Drbohlav uvádí, že cizinci mají principiálně v oblasti vzdělávání stejnou možnost získání vzdělání jako občané České republiky, tzn. povinnou školní docházku do 15 let věku. Bezplatný přístup k vysokoškolskému vzdělávání lze zajistit cizinci za předpokladu, že bude studovat v jazyce, ve kterém je výuka vedena [Drbohlav 2010].

Právní úprava a praxe v uznávání diplomů či vysvědčení pro účely dalšího vzdělávání je v souladu požadavky EU [Pelcová 2009].

Dle Pelcové velký význam pro adaptaci cizinců má jazykové vzdělání dětí cizinců na základních školách. Školská zařízení ale nemají žádnou povinnost vytvořit podmínky pro tuto výuku nebo doučování českého jazyka [Pelcová 2009]. Na některých školách se můžeme setkat s výukou českého jazyka nad rámec osnov pro děti cizinců vyřešena doučováním studenty vysokých škol, kteří mají na některých univerzitách tuto výuku zařazenou do nepovinných předmětů.

Nejpočetnější zastoupení žáků cizinců v českých základních a středních školách je s vietnamským, slovenským, ukrajinským a ruským občanstvím. Oproti tomu je mnohem výraznější zastoupení cizinců na vysokých školách. Zde se však nejvíce jedná o migraci za účelem získání vysokoškolského studia [Drbohlav 2010].

1.6 Ukrajinci v České republice

Imigranti z Ukrajiny představují v České republice dlouhodobě nejpočetnější skupinu cizinců, kteří se v České republice nacházejí [Cizinci v České republice 2020: online].

Ukrajinskou migraci do České republiky ovlivňuje několik faktorů. Českou republiku si ukrajinští migranti jako svoji cílovou zemi vybírají především z ekonomických důvodů. Výsledky výzkumu Drbohlava a kol. ukazují, že je pro ně velmi důležitá předchozí pracovní zkušenost. Pokud migranti již mají pracovní zkušenosti v České republice, s největší pravděpodobností si jako budoucí migrační destinaci zvolí znovu Českou republiku [Drbohlav a kol. 2021: online]. Mimo to činí průměrná měsíční mzda ukrajinského státního pracovníka okolo 14 000 hřiven, což je cca 10 640 korun, přičemž nájemné, potraviny a spotřební zboží se neodchyluje příliš od evropských cen. Ukrajinec tedy pochopitelně není schopen s tímto platem uživit rodinu, a pokud chce žít trochu lépe, nezbyvá, než jít pracovat za hranice [Finance 2022: online]. Důvodem pro ochotu našeho pracovního trhu přijímat pracovní migraci Ukrajinců je především špatná socioekonomická situace země, globalizace a internacionalizace české ekonomiky, nízké minimální mzdy a vysoká sociální podpora, kdy zůstanou občané raději doma na sociálních dávkách, než aby šli pracovat [Drbohlav 2004: 136].

Ekonomicky podmíněná imigrace má dle Huga obvykle podobu tzv. cirkulační (kyvadlové) migrace. Jedná se o významný a rozšířený jev, kdy k nám proudí především lidé v produktivním věku, jež své rodinné příslušníky zanechávají na Ukrajině, a jejich úmyslem tedy není v České republice se natrvalo usadit a vracejí se tak i se svými výdělky domů, kde si nakupují byty, domy, elektroniku apod. [Hugo 2009: online]. Dle výsledku výzkumu provedeném

Ukrajinci v České republice nejčastěji vykonávají nekvalifikované manuální práce, zejména ve stavebnictví, i když je všeobecně známo, že jejich vzdělanostní úroveň je často relativně vysoká. Problém je zde v rozlišení obou vzdělávacích systémů, kdy ukrajinská školní docházka neodpovídá našemu středoškolskému vzdělání. Díky tomu se u nás setkávají Ukrajinci s nízkými platy, s často neuspokojivými pracovními podmínkami apod. [Janská 2007: online].

Dle dat Českého statistického úřadu jsou ukrajinští pracovníci v České republice nejvíce specifictví vysokým zastoupením žen, přičemž u ostatních skupin cizinců mnohem více převažují na trhu práce muži. Ukrajinci se uplatňují v řadě odvětví mimo oblast průmyslu nejvíce v obchodě, ve zdravotní a sociální péči, v ubytovacích, stravovacích službách a v pohostinství, v úklidových službách a rovněž v zemědělství. K 31. 12. 2020 bylo v ČR evidováno 137 000 občanů Ukrajiny v produktivním věku (20-64let), kteří měli ke stejnému dni dle Ministerstva vnitra a sociálních věcí uzavřeno více než 159 000 pracovních smluv [Český statistický úřad 2021: online].

Ukrajinci to nemají v České republice, stejně jako ostatní imigranti, lehké. Řada lidí je vnímá pouze jako levnou pracovní sílu, co ubírá práci českým občanům. S problémy se však nesetkávají jen v České republice. Nemají to jednoduché ani po návratu na Ukrajinu, kde se často stávají terčem kriminálních aktivit místních obyvatel [Livinský 2007: online]. Livinský hovoří o tom, že Ukrajina sice pracovní migraci uznává a nijak ji nepovažuje za ekonomickou hrozbu, neboť v některých regionech je skutečně problém získat práci a proto si ji lidé hledají v zahraničí. Běžní obyvatelé ale tuto skutečnost často vnímají odlišně, kdy je pro ně emigrant synonymem zrádce. Na Ukrajině je neojediněle možné slyšet, že imigranti jsou zrádci, jež jsou vychováni a vzděláni na Ukrajině, ale pracují v jiné zemi, kde pomáhají ve vývoji a rozvoji této země. Další aspekt představuje skutečnost, že ukrajinský pracovník, jež se navrátí zpět do země je ostatními vnímán jako

boháč a jsou na něj kladeny mnohem větší nároky např. na úřadech, na hranicích, při úplatcích, apod. (Livinský 2007: online).

2. ZAMĚŘENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Tato část výzkumu se zaměřuje na integraci ukrajinských migrantů a na faktory, které ovlivňují začlenění se do majoritní společnosti. Na tuto problematiku se v práci hledí z pohledu samotných Ukrajinců.

2.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem výzkumu této práce je zjistit, jak se ukrajinská komunita v závislosti na délce pobytu začleňuje do lokální společnosti ve zvoleném městě Kolín. Hlavní důraz je kladen na oblast strukturální integrace, kulturní integrace, oblast interakce a identity. Především se práce zaměřuje na to, jak si občané z Ukrajiny nacházejí práci a bydlení, jaké mají zkušenosti se zdravotní péčí, nakolik se angažují v kulturním životě, přejímají-li české zvyky a tradice, jak tráví svůj volný čas, zda jsou s životem ve městě spokojeni, jestli budují nové vztahy a vazby s místními obyvateli a jak vnímají vlastní splnutí s majoritou. V neposlední řadě práce směřuje pozornost k překážkám, které jsou s integračním procesem spojené.

Byly stanoveny následující výzkumné otázky, na základě kterých byl vytvořen scénář rozhovorů.

1. Jak se Ukrajinci začleňují do klíčových společenských mechanismů v Kolíně?
2. Cítí se být součástí české společnosti?
3. Jakým překážkám čelí v souvislosti s integrací?

2.2 Metoda a technika sběru dat

Pro sběr výzkumných dat byla zvolena kvalitativní metoda s využitím techniky polostrukturovaných rozhovorů. Rozhovor totiž představuje nejpřirozenější formu získávání odpovědí. Dochází zde k přímému kontaktu s dotazujícími, kdy si tazatel připraví okruhy otázek, na které se bude v průběhu rozhovorů ptát a následně zaznamenávat odpovědi. Výhodou rozhovoru je, že se v jeho průběhu lze doptávat na určité nejasnosti. Jelikož cílové zastoupení mých dotazujících ve výzkumu, tvoří skupina ukrajinských občanů, u kterých mám zkušenost, že porozumí více mluvené formě nežli písemné, tato metoda se mi jevila jako nejvhodnější.

Kvalitativní výzkum je charakteristický tím, že napomáhá s formulováním hlubšího porozumění vybraného jevu. Hendl přirovnává práci kvalitativního výzkumníka k činnosti detektiva, kdy výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k osvětlení výzkumných otázek, provádí deduktivní a induktivní závěry [Hendl 2005: 48]. Podle Hendla lze v kvalitativním výzkumu uvažovat nad více hlavními otázkami, které se doplňují řadou podotázek, které jsou následně zkoumány v rozhovorech [Hendl 1999: 46].

Pro účely výzkumu byl stanoven výběr vhodných respondentů, pro které byl připraven scénář rozhovoru. Struktura rozhovorů byla stanovená na základě zkoumaných oblastí vycházejících z výzkumných otázek:

- 1) Trh práce, vzdělávání, bydlení a zdravotní péče
- 2) Kulturní život (volný čas, zvyky a tradice)
- 3) Společenské vztahy
- 4) Vnímání vlastní identity
- 5) Bariéry integrace (jazyk, diskriminace)

Následně jsem ke každému okruhu připravila soubor otázek, které jsou předmětem rozhovoru a jejich pořadí není striktně stanoveno. Tyto otázky slouží ke zjištění míry sociální integrace ukrajinských migrantů do majoritní společnosti v Kolíně.

2.3 Výběrový soubor

Integrační proces ukrajinských migrantů se zkoumá pomocí výpovědí respondentů jako aktérů tohoto procesu. Výběr zkoumaných jednotek nebyl náhodný, ale podle předem stanovených měřítek, které souvisí s výzkumným cílem. Pro účely výzkumu jako cílovou skupinu jsem si vymezila osoby, které splňují následující kritéria: 1. Ukrajinci žijící v Kolíně s trvalým pobytem, 2. Ukrajinci žijící v Kolíně s dlouhodobým pobytem. V převážné většině se jednalo o osoby, které znám osobně v závislosti na jejich délce pobytu v České republice. Díky využití následující techniky sněhové koule neboli „snowball sampling“ jsem získala další tři kontakty k realizaci výzkumu. Tato metoda je určená pro získávání nových případů prostřednictvím původních informátorů. Můj výběr se opět opíral o hodnocení splnění zmíněných kritérií. Ve výzkumu jsem nesměřovala ani tak k velikosti vzorku, ale spíše ke kvalitě dat. Výběr vzorku byl zvolen tak, aby

zastupoval rovnoměrný počet obojí pohlaví ukrajinských migrantů. Celkem tedy jsem si zvolila 8 respondentů, z toho 4 muže a 4 ženy různých věkových kategorií. Věk dotazujících se pohyboval v rozmezí od 19 – 56 let.

2.4 Popis techniky sběru a zpracování dat

Získat potřebná data nebylo vůbec jednoduché, jak jsem zpočátku předpokládala, a to hned z několika důvodů. První a tou největší překážkou bylo pracovní vytížení mých dotazujících. Když už se mi podařilo domluvit termín schůzky k realizaci rozhovoru, tak jsem narazila na další problém u některých participantů, a to projev nedůvěry a strachu i přesto, že některé respondenty znám osobně již řadu let. V souvislosti s tím jejich odpovědi byly velmi stručné a bylo velmi obtížné je rozpovídat.

Před zahájením jednotlivých rozhovorů respondenti byli obeznámeni s účelem a významem výzkumu. Bylo zdůrazněno, že veškeré poskytnuté informace budou použity pouze pro účely bakalářské práce. Každý z účastníků byl upozorněn, že jejich účast při rozhovoru je zcela dobrovolná a jejich anonymita bude zachována. Pravá ukrajinská jména proto byla nahrazená jinými fiktivními jmény.

Sběr výzkumných dat probíhal v prostředí zvoleném samotným respondentem na základě společné telefonické nebo emailové domluvy. Nejčastěji zvolenými místy byla restaurační zařízení a domovy dotazujících, případně se rozhovory konaly u mne doma. Délka rozhovorů se pohybovala v rozmezí 25-60 minut. Jednotlivé rozhovory byly vedeny převážně v českém jazyce, ale jeden rozhovor probíhal v ukrajinštině kvůli nedostatečné znalosti jedné respondentky s dlouhodobým pobytem, proto přepis tohoto rozhovoru a jeho následné citace byly přeloženy. U méně srozumitelného českého rozhovoru jsou citace mírně stylisticky upraveny. Každý rozhovor jsem se svolením dotazujícího nahrávala na diktafon a některé poznámky k odpovědím jsem zaznamenávala do svého terénního deníku. Rozhovor jsem zahájila obecnými otázkami, abych získala základní informace o participantech. Následující otázky už byly směřovány na výzkumné oblasti. Během rozhovoru jsem reagovala na odpovědi každého jedince a doptávala se na to, co mě v nich zaujalo nebo co jsem potřebovala objasnit.

Po uskutečnění každého rozhovoru jsem převedla zvukový záznam do písemné formy. Poté následovalo jejich kódování a formulování dosažených výsledků. Pro analýzu dat jsem se rozhodla použít metodu otevřeného kódování, jehož cílem je rozkrytí textu.

Otevřené kódování se díky své jednoduchosti a efektivitě používá v celé řadě kvalitativních rozborů a projektu. V první řadě se však používá proto, že umožňuje sociálně konstruované ověření faktů. Pro kódování rozhovoru jsem využila software MAXQDA, který mi pomohl se lépe zorientovat v hledání podobností či rozdílnosti v odpovědích respondentů.

3. VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

V této části nejprve stručně představím charakteristiku jednotlivých respondentů a následně podrobně analyzuji provedené rozhovory a prezentuji dílčí závěry. K analýze výsledků výzkumu slouží data získaná z uskutečněných rozhovorů s ukrajinskými migranty, kteří žijí v Kolíně. Účelem rozhovorů bylo získat podrobný vhled do problematiky integrace cizinců v České republice. Výsledky kvalitativního výzkumu obsahují výsledky týkající se pěti základních oblastí integrace ukrajinských imigrantů, a to trh práce, vzdělávání, bydlení a zdravotní péče, orientace v kulturním životě, vtahy mezi majoritou a menšinou, vnímání vlastní identity a bariéry integrace v souvislosti se znalostí jazyka a diskriminací.

3.1 Charakteristika jednotlivých respondentů

Tato podkapitola se zaměřuje na podrobnější představení každého z respondentů. Ukrajinci, kteří mi byli ochotní poskytnout rozhovor se od sebe podstatně lišili, vykonávají manuální i nemanuální práci, jsou různého věku a mají různorodé zkušenosti. Někteří z dotazujících v České republice jsou krátce, jiní tu pobývají již řadu let. Někteří se chtějí vrátit na Ukrajinu a jiní se naopak chtějí trvale usadit na území České republiky. Lepší přehled o dotazujících poskytuje tabulka níže, ve které jsou respondenti rozděleni podle následujících náležitostí: jméno, věk, zaměstnání, délka pobytu a druh pobytu v České republice.

Tabulka č. 1: Přehled jednotlivých respondentů

	Jméno	Věk	Zaměstnání	Délka pobytu v ČR	Druh pobytu v ČR
1.	Oleg	30	Vedoucí pracovní skupiny	5 let	Dlouhodobý
2.	Sergej	27	Tlumočnick	13 let	Občanství
3.	Nataša	49	Technický vedoucí	19 let	Trvalý
4.	Oksana	33	Personální referentka	12 let	Trvalý
5.	Saša	56	Stavební mistr	26 let	Trvalý
6.	Ivan	19	Student VŠ	4 roky	Dlouhodobý
7.	Maryna	53	Uklízečka na základní škole	3 roky	Dlouhodobý
8.	Anna	24	Dělnice v zemědělství	1 rok	Dlouhodobý

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondent Oleg (30 let)

Mým prvním respondentem se stal můj dlouholetý kamarád Oleg. Prozatím má povolení k dlouhodobému pobytu, ale podařilo se mu zažádat o pobyt trvalý, pro který musí absolvovat zkoušku z českého jazyka na úrovni A1. Na území České republiky žije již 5 let, z toho 3,5 roku bydlí v Kolíně. Do Česka vycestoval sám na základě náboru do automobilového závodu. Předtím než vycestoval, už tu měl několik kamarádů, díky kterým se o náboru dozvěděl. Na Ukrajině pracoval na vesnici jako automechanik, tudíž práce bylo málo. Rodnou zem opustil především kvůli nízkému finančnímu ohodnocení. Zbytek své rodiny má na Ukrajině, ale za 5 let je ani jednou nenavštívil.

Jako cílové město si zvolil Kolín z důvodu pracovní nabídky. Svou kariéru začal v České republice jako operátor výrobní linky, poté pracoval na pozici tlumočnicka a nyní vykonává práci tým lídra svařovny v automobilové výrobě. Práci a ubytování mu zajistil zaměstnavatel. Zpočátku bydlel na ubytovně s dalšími třemi Ukrajinci. Poté si po roce zažádal o městský byt, kde teď bydlí s přítelkyní. Se svou prací je velmi spokojený a rozhodně chce pokračovat dál v kariérním růstu u stejného zaměstnavatele. Veškeré potřebné dokumenty související se zdravotním pojištěním nebo úřadem si vyřizuje taktéž na pracovišti, tudíž se doposud nepotýkal s žádným problémem.

V Kolíně má Oleg mnoho přátel, jsou mezi nimi jak Češi, tak i Ukrajinci. Většinu svých českých přátel poznal v práci, se všemi vychází dobře. Ve volném čase nejraději hraje fotbal, je členem dokonce dvou fotbalových klubů. České zvyky a tradice Oleg zná, dokonce se většinu snaží dodržovat.

Ve městě Kolín se mu líbí, cítí se tu být součástí společnosti. Oleg se česky domluví dobře i přesto, že nikdy neabsolvoval žádné kurzy. Jako cizinec si v České republice nepřipadá. S výsměšky ani urážkami vůči své osobě se nikdy nesetkal.

Respondent Sergej (27 let)

Sergej v Kolíně žije téměř 13 let, má zde trvalý pobyt i české občanství. Jeho táta odjel do České republiky za prací v roce 2002, když bylo Sergejovi 8 let. Po roce za ním vycestovala jeho matka a Sergej spolu s mladší sestrou za nimi odjel až po sedmi letech, kdy už rodiče měli vlastní bydlení a trvalý pobyt.

Těch 7 let na Ukrajině se o Sergeje starala babička, kterou doted' pravidelně jezdí navštěvovat. Do Česka se stěhovat nechtěl, ale na vybranou neměl. Trvalo mu tři roky, než si zvyknul na nový domov, školu a kamarády. Teď ale je naopak rád, že tu bydlí.

Sergej prvním rokem navštěvoval integrační centrum, kde se učil český jazyk. Má jak základní, tak i střední vzdělání v České republice. Je vyučený zedník, ale ve svém oboru nikdy nepracoval. V současnosti působí jako tlumočnický v automobilovém průmyslu. S hledáním práce mu pomohl jeho otec, který tam již byl zaměstnaný. Jeho práce je jeho koníčkem, tudíž tam chodí rád a nevadí mu, že pracuje na směny. S pracovním kolektivem je velmi spokojený, pracuje s Ukrajinci i s Čechy. Před dvěma lety se osamostatnil od rodičů a začal si pronajímat v Kolíně byt, který mu poskytlo jeho zaměstnání.

V Kolíně se Sergej hodně stýká se svými českými přáteli, které poznal už během studia. Rád s nimi zajde do hospody na pivo nebo si zahrát bowling. Nejčastěji ale svůj volný čas tráví se svojí přítelkyní, podnikají spolu výlety po Česku.

Kolín si Sergej velmi oblíbil a plánuje se zde usadit napořád. Ukrajinu má stále rád, ale už by se tam necítil jako doma.

Respondentka Nataša (49 let)

Díky Sergejovi jsem získala kontakt na jeho matku, paní Natašu, která byla ochotná se mnou provést rozhovor. Paní Nataša přijela poprvé do Čech před 19 lety za svým manželem, proto s vycestováním nebyl problém. Už po roce pobytu věděla, že se zde

chce usadit natrvalo. Nyní má povolení k trvalému pobytu a v nejbližším čase by si přála získat občanství. Hlavním motivem pro příchod do České republiky byla práce a vize lepší budoucnosti pro své děti. Každé léto pravidelně navštěvuje zbytek rodiny na Ukrajině.

Paní Nataša vzpomíná na velmi náročné začátky. První práci vykonávala v průmyslové firmě zaměřené na výrobu hliníkových odlitků. Pracovala na směny po 16 hodinách a jediným volným dnem byla neděle, tudíž čas na odpočinek nezbyl téměř žádný. Poté si našla prostřednictvím agentury manuální práci v malé firmě, která ji taktéž nabídla možnost navštěvovat zdarma kurzy češtiny. Tento podnik však časem zkrachoval a paní Nataša byla nucená vyhledat si jiné zaměstnání. V roce 2008 se proto odstěhovala do Kolína, kde si s manželem pořídili byt. V současnosti pracuje jako vedoucí technik ve výrobě elektroniky. V kolektivu pracuje pouze s Čechy a Slováky. Se všemi si dobře rozumí.

Se zdravotní péčí v České republice je paní Nataša naprosto spokojená. Kdysi podstoupila menší operaci a nějakou dobu proto musela zůstat v nemocnici, kde se o ni postarali bez rozdílů na to, odkud pochází.

V Kolíně se paní Nataša s rodinou ráda účastní kulturních akcí, často chodí s dcerou na muzikály. Ve volném čase ráda vaří a peče, je totiž vyučená cukrářka.

Vzhledem k tomu, že paní Nataša je v České republice tak dlouho, ovládá češtinu perfektně slovem i písmem, proto se necítí být cizinkou.

Respondentka Oksana (33 let)

Paní Oksana přicestovala do České republiky před 12 lety z důvodu lepších pracovních a finančních podmínek, než byly na Ukrajině. Doporučení k tomu, aby přijela do České republiky dostala od své kamarádky, která tu již žila s rodiči.

Jak paní Oksana vypráví, nevzpomíná na toto období moc ráda, protože to pro ni nebylo vůbec jednoduché. Ve svých 21 letech se musela rozhodnout, zda opustí svoji rodnou

Ukrajinu, své rodiče a sourozence a vydá se úplně sama do neznámého prostředí. Nyní však ví, že toto její zásadní rozhodnutí bylo správné a již by neměnila.

První práci vykonávala jako uklízečka v kancelářských prostorech, kterou si sehnala přes agenturu. Bydlení a všechny požadované dokumenty měla zajištěné taktéž prostřednictvím agentury. Po čtyřech letech se seznámila se svým přítelem a opustila své předchozí zaměstnání. Nyní pracuje jako personální referentka v jedné z kolínských společností.

V Kolíně již bydlí sedmým rokem v pronajatém bytě a je velmi spokojená. Co se týče jejího zaměstnání, tak ji práce personalistky hodně baví a naplňuje, pohybuje se v kolektivu velmi příjemných lidí, kde je však většina Čechů. Má mezi nimi již mnoho kamarádů, se kterými občas tráví svůj volný čas.

Velmi si cení toho, že ji přijala rodina jejího přítele a kolegové v práci ji také kdykoliv se vším pomohou. Samozřejmě také přiznává, že se jí stýská po rodičích a sourozencích, ale vzhledem k tomu, že si telefonují a píší prostřednictvím sociálních sítí, je vždy lehčí takové období překonat. Dvakrát ročně jezdí svoji rodinu na Ukrajinu navštívit. Jelikož z důvodu návštěv integračního centra se již velmi dobře naučila používat jazyk slovem i písmem, necítí se být cizinkou. Ráda navštěvuje různé kulturní akce a občas se svými kolegy a kamarády i různá sportoviště. Vzhledem k tomu, že chce v Kolíně zůstat, založit rodinu, tak v současné době shání informace k tomu, aby mohla požádat o udělení českého občanství.

Respondent Saša (56 let)

Saša opustil Ukrajinu ve svých 30 letech a se svojí přítelkyní, která je v současnosti již jeho manželkou, přicestovali do České republiky s vidinou kvalitnějšího života. Práci už měli domluvenou předem, jelikož tehdy na Ukrajině probíhaly náborové akce zaměstnanců prostřednictvím klientského systému.

V současné době oba žijí jako cizinci s trvalým pobytem, což jim vyhovuje, a české občanství zatím nehodlají nijak řešit, neboť jak shodně uvádějí, od začátku se tu cítí velmi dobře a nikdy neměli pocit, že by tu byli na obtíž. Sám Saša pracuje ve stavební firmě,

takže se pohybuje i mimo Kolín, ale jak sám říká, v Kolíně se mu líbí asi nejvíce. S manželkou mají dvě děti, syna a dceru, kteří se již narodili v Kolíně, a proto neměli žádný problém se začleněním do české společnosti. Doma však s dětmi mluví i ukrajinsky, aby věděli, že mají kořeny i tam.

Co se týče společenského a kulturního života převládá u Saši spíše spokojenost, rád i s celou rodinou zajdou na večeri do restaurace nebo se účastní různých kulturních akcí. Jak sám Saša uvádí, nelituji toho, že Ukrajinu opustili, protože pro ně byla prioritou zajistit svým dětem kvalitní vzdělání a lepší životní podmínky. Na Ukrajinu však nezanevřeli, a pokud jim to čas dovolí, alespoň jednou ročně se snaží své příbuzné navštívit a ukázat svým dětem i kulturu země, odkud pochází jejich rodiče.

Respondent Ivan (19 let)

Student Ivan přijel do Kolína se svou matkou, když mu bylo 15 let. Vzhledem k tomu, že již v Kolíně 5 let pobýval a pracoval jeho otec, rozhodla se matka, že chtějí žít společný život, a Ukrajinu opustili. Jejich příjezd byl samozřejmě jednodušší, než měli ostatní krajané, neboť otec už tu pro ně měl zajištěné zázemí.

Poté, co matka vyřídila určité formality, nastoupil na pár měsíců do 9. třídy základní školy a na toto období nevzpomíná moc rád, neboť se ve škole moc dobře necítil. Hlavním problémem byla jazyková bariéra, nerozuměl a u některých spolužáků se dokonce setkal s určitou nevraživostí. Postupně se však situace zlepšovala a v současné době se tu cítí velmi dobře, má již spoustu kamarádů, vystudoval střední školu a nyní prvním rokem pokračuje na vysoké škole ekonomické. Během studia si Ivan chodí přivydělávat do místní restaurace jako číšník. V nejbližší době by si chtěl sehnat brigádu v jeho studijním oboru, aby získal nějakou praxi do budoucí povolání.

Jak sám Ivan uvádí, velmi dobře se naučil česky hlavně ve škole a nemá problém ani s písemným projevem. Jelikož velmi rád sportuje, pochvaluje si veškerá kolínská sportoviště, kam chodí se svými kamarády. Sám uvedl, že je velmi vděčný svým rodičům, že se rozhodli žít v České republice, kde je rozhodně vše na vyšší úrovni než na Ukrajině. Budoucnost však nechává otevřenou a není si zatím jistý, zdali v Kolíně zůstane napořád.

Respondentka Maryna (43 let)

Paní Maryna poprvé přicestovala do České republiky se svoji sestrou před 5 lety. Předtím v průběhu dvou let jezdila pravidelně každé léto si přivydělat nějaké peníze a zase se vracela na Ukrajinu. Zůstat v České republice v plánu neměla ale vzhledem k tomu, že o svojí práci prodavačky na Ukrajině přišla, rozhodla se využít pracovní nabídky v České republice.

V současné době má dlouhodobý pobyt a pracuje jako uklízečka na místní základní škole. Její náplň práce je úklid učeben a společných prostor školy. Se svojí prací je velmi spokojená, jelikož není časově ani fyzicky náročná. V práci se střídá se svojí kolegyní která je taky Ukrajinka. Mezi svými přáteli Čechy nemá, jelikož velmi špatně ovládá český jazyk, dělá jí problém seznamovat se s místními obyvateli.

V Kolíně Maryna bydlí se svoji sestrou na ubytovně, ale až si našetří víc peněz, má v plánu si pronajmout byt někde v okolí. Kolín je na ní moc velké a hlučné město, proto se tu necítí dobře. Vysvětluje to tím, že celý život bydlela na vesnici a je zvyklá na svůj klid. Její zálibou jsou knihy, proto jediná kulturní instituce, kterou v Kolíně ráda navštěvuje, jsou knihovny.

Kvůli své jazykové bariéře nerada navštěvuje místní úřady, domnívá se, že kvůli tomu vyřizování jednotlivých dokumentů trvá velmi dlouho. Co se tradic a zvyků týče, Maryna nepřijala za své české zvyklosti, dodržuje a slaví pouze ty ukrajinské.

Respondentka Anna (24 let)

Anna přicestovala do České republiky zhruba před rokem, kde získala statut dlouhodobého pobytu. Asi 5 měsíců žila v Náchodě, ale pak na doporučení své kamarádky, která ji zprostředkovala práci na jednom statku v Kolíně, se tam rozhodla odejít. Vzhledem k tomu, že je tu krátce, stále se potýká s problémy komunikace a úplně nejtěžší je pro ni psát v českém jazyce, ale věří, že za pomoci svých kamarádů, kteří zde žijí déle a pomáhají jí, nakonec vše zvládne.

Práci na statku vykonává s kamarádkou, která je také z Ukrajiny, takže v tomto směru se cítí lépe. Jinak ale říká, že má dost často chuť se vrátit zpátky na Ukrajinu a žít tam, i když nemůže říct, že by se setkala s nějakou nepříjemnou situací ohledně její národnosti. Jedinou nepříjemnou zkušeností bylo podání žádosti na úřad. Jelikož pracuje dvanáct hodin denně a šest dnů v týdnu musela kvůli stání v dlouhé frontě si brát několikrát volno.

Co se týče společenského a kulturního života i tady je celkem spokojena, přesto, že ji zaměstnání zabírá hodně času, zajde občas s kamarádkou do restaurace na skleničku nebo si zatančit do nějakého místního klubu. Za zkušenost, kterou v České republice získává, je vděčná, ale už dnes ví, že by tu natrvalo nechtěla zůstat, že se chce vrátit na Ukrajinu, kde má celou svoji rodinu, která jí moc chybí.

3.2 Ukrajinci s trvalým pobytem v České republice

Trvalé pobyty v Kolíně se vyskytují výrazně mezi respondenty, kteří zde pobývají více než 10 let. U všech ale platí, že ze začátku měli dlouhodobý pobyt, nakonec se usadili natrvalo a získali pobyt trvalý. Tato skupina je méně početná nežli skupina respondentů s dlouhodobým pobytem.

Většina mých respondentů se rozhodla odcestovat do České republiky z důvodu špatné ekonomické situace na Ukrajině. Jeden z respondentů přijel do České republiky v raném věku, tudíž na vybranou neměl. Jeho rodiče si přáli, aby se v Česku usadil a časem získal české státní občanství, což se nakonec povedlo. Obecně je výběr České republiky jako cílové země ovlivněn její geografickou vzdáleností, tudíž umožňuje respondentům častější vycestování za rodinou. Dalším důležitým faktorem pro zvolení České republiky je jazyková podobnost. Pro respondenty, kteří jsou zároveň rodiči, se stalo důležitým aspektem vize lepší budoucnosti a vzdělání jejich dětí při odchodu z rodné země.

Taktéž platí, že v převážné většině do Česka vycestovali za někým, tudíž s příjezdem problém nebyl. Výjimkou je jeden respondent, který přijel do České republiky, aniž by tu někoho znal.

Respondenti s trvalým pobytem zpravidla vykonávají práce, které nejsou fyzicky nebo časově náročné. Zaměstnání a bydlení si ve většině případů vyhledávají sami bez

prostředníka, totéž platí u zdravotní péče. Ukrajinci s trvalým pobytem mají rozhodně bohatší zkušenosti s využitím služeb integračních center.

Tato skupina se výrazně více zajímá o kulturní a společenský život v Kolíně. Pravidelně navštěvují různé kulturní instituce nebo se účastní sportovních či jiných akcí. Svůj volný čas každý tráví po svém, někdo ho rád tráví s rodinou, jiní s přáteli. Tato skupina výrazně více navazuje přátelské vztahy s majoritní společností. Z hlediska tradic a zvyků přijali všichni respondenti české svátky za své, ukrajinské svátky příliš nesledují. Je to hlavně proto, že během ukrajinských státních svátků často chodí do práce. Je zajímavé, že tato skupina respondentů považuje Kolín za svůj domov a necítí se tu být cizinci.

Český jazyk nevnímají jako překážku v zapojení se do společnosti, neboť ho ovládají perfektně jak slovem i písmem. U některých dotazujících dokonce nelze poznat, že jsou odlišného původu. Jeden z respondentů v Kolíně navštěvoval jak základní tak i střední školu. S diskriminací vůči své osobě se žádný z respondentů nesetkal.

3.3 Ukrajinci s dlouhodobým pobytem v České republice

Tato skupina respondentů je v Kolíně zastoupená více, než skupina Ukrajinců s trvalým pobytem. Důvodů, proč se respondenti rozhodli opustit své domovy, je celá řada. Nejčastější příčinou je nespokojenost s ekonomickou nebo politickou situací na Ukrajině.

Práci si zpravidla nehledají sami, ale prostřednictvím zprostředkovatelů, kteří jim zároveň poskytují bydlení a zajišťují všechny potřebné dokumenty. Ukrajinci s dlouhodobým pobytem často vykonávají takovou práci, kterou by většina českých zaměstnanců vykonávat nechtěla. Převážně se jedná o manuální druh práce, která je fyzicky náročná a mnohdy hůře placená. Muži se nejčastěji uplatňují ve zpracovatelském průmyslu, zatímco ženy vykonávají různé zemědělské a úklidové činnosti. Pracují hodně na směny (ranní, odpolední, noční) a pracovní doba se pohybuje v průměru 12 hodin denně. Často chodí pracovat i o svátcích, jelikož za to dostávají příplatky.

Co se týče kulturního a společenského života je pro ně daleko těžší se začlenit. Je to ovlivněno tím, že neovládají tak dobře český jazyk a často nemají zájem se účastnit

jazykových kurzů, jelikož je to stojí čas a především peníze. Raději místo toho půjdou do práce přivydělat si peníze navíc. Dalším důvodem je, že v pracovním prostředí se potýkají převážně s Ukrajinci. Na ubytovnách, kde žijí, s Čechy nepřijdou do styku prakticky vůbec. Dokonce jsem se setkala s tím, že nemají zájem se jakkoliv integrovat do české společnosti.

Všichni jsou velice pracovní vytižení, proto volného času moc nezbyvá. Když už nějaký mají, tak se shodují v tom, že ho věnují především odpočinku. Pouze výjimečně se účastní kulturních akcí nebo sportovních utkání. Pokud jde o zvyky a tradice, pouze jeden dotazující se snaží v nějaké míře dodržovat české, ostatní participanti uznávají jenom ty ukrajinské. Ale jak již jsem zmínila výše, v jejich dodržování se jim často nedaří kvůli pracovní vytiženosti.

Budoucnost každý vidí po svém a není jisté, zdá plánují v Kolíně zůstat napořád. Jedna z mých respondentek už teď ví, že se v Kolíně nehodlá usadit a touží po bydlení někde na klidnější vesnici. Druhá je dokonce definitivně rozhodla, že se vrátí na Ukrajinu. Ostatní si zatím nechávají budoucnost otevřenou a zatím nic neplánují.

3.4 Analýza rozhovorů

V této části bakalářské práce jsou uváděny odpovědi respondentů v jejich téměř plném znění. Tyto odpovědi byly analyzovány a rozděleny do níže uvedených podkapitol. Na začátku bych chtěla zdůraznit, že ani jeden z participantů neměl před migrací žádnou zkušenost s dlouhodobějším pobytem v cizině.

Trh práce

Pokud jde o trh práce, mým cílem bylo zjistit, jakou práci vykonávají, zda bylo obtížné si najít zaměstnání. Dále jsem se zajímala, jestli jsou se svým zaměstnáním, případně zaměstnavatelem spokojeni.

Všichni jsou v současné době ekonomicky aktivní. Tvrdí, že v Kolíně je mnoho zajímavých pracovních nabídek. Jako příklad uvádí především automobilový závod

Toyota, kde pracují tři participanti. Dle jejich výpovědí se jedná o největšího zaměstnavatele v regionu.

Oleg (30 let) „...to mi doporučil ten kamarád, on už tady taky byl nějakou dobu a nabídnul mi, jestli to taky nechci zkusit v tom TPCA, teď už Toyota. To zrovna nabírali nové zaměstnance z Ukrajiny. Musel jsem jezdit na Ukrajině do Lvova na zkoušky a pohovory, a to je 800 km odtud, kde jsem bydlel. A pak jsem čekal na výjezd 3-4 měsíce...a málem jsem se tam nedostal, jak nás bylo hodně. Já přijel až ve třetí vlně a ta byla poslední, tak jsem měl zrovna štěstí.“

Sergej (27 let) „Práci mi sehnal vlastně hned po škole táta. Přišel domů, že zrovna u nich na závodě nabírají Ukrajince a že potřebují tlumočníky. No tak jsem jel druhý den s ním a přihlásil se tam. Stačilo umět česky a ukrajinsky a bylo to...“

Oksana (33 let) „Já tam dělám čtyři roky na personálním a fakt mě to baví, ale to zaškolení to bylo teda dlouhé a vyčerpávající. Je to velká společnost, nemusím se bát, že zavřou nebo, že nepřijde výplata...“ S hledáním zaměstnání mají dotazující rozdílné zkušenosti. Ukrajinci s trvalým pobytem si svou práci převážně sháněli sami, zatímco respondenti s pobytem dlouhodobým pomocí zprostředkovatelů.

Oksana (33 let) „Práci jsem si našla rychle, večer jsem si sedla k internetu, zkoukla několik nabídek, rozeslala životopisy a další den už jsem si domlouvala pohovor...“

Nataša (49 let) „...to už jsem uměla dobře česky, takže jsem si mohla najít práci sama. No a právě jsem si ji našla tady v Kolíně. Na začátku jsem nastupovala jako operátor na lince a postupně jsem se vypracovala na dnešní pozici. Teďka pracuju na pozici lídr technika, řídím menší kolektiv, starám se o výrobu, o kvalitu výrobku, o správný chod výroby a o plnění plánu.“

Oleg (30let) „Já? Já nemusel vůbec nic. Přijel jsem a šel jsem hned makat. A když mě třeba potřebovali na cizinecký policii, tak nás tam vozili z práce a řešili všechno oni, já se vždycky jen podepsal, kde řekli.“

Většina mých respondentů je s prací, kterou zde dělají, celkem spokojená. Především se všichni shodli na tom, že na Ukrajině by si takové peníze nevydělali.

Anna (24 let) „*Dělat tuhle práci na Ukrajině, tak mám tak o víc než polovinu menší plat.*“

Maryna (43 let) „*Já si vůbec nestěžuju, nemůžu říct, že se hodně nadřu. Peníze mám taky dobrý a umím dát stranou něco. Není to jako na Ukrajině, že jsem počítala každou hřivnu (ukrajinská měna) a bát se, aby mi to stačilo do další výplaty a ještě v dnešní době ty ceny...no hrůza.*“

Výuka a znalost českého jazyka

Bohatší zkušenosti se vzdělávacími institucemi mají spíše Ukrajinci s trvalým pobytem, kteří měli možnost tyto instituce navštívit. V mém výzkumu se především jedná o integrační centra a oblast školství.

Sergej (27 let) „*Tak já vlastně chodil jak na kurzy češtiny, tak i do školy, ale na kurzech jsem byl jenom chvíli, asi čtyři měsíce. Na kurzech vyučující byla normálně Češka a vůbec nemluvila ukrajinsky. A taky jsme tam chodili nejen Ukrajinci, ale i Vietnamci i Mongolci co si tak pamatuju. Aspoň jsem uměl nějaký základní slovíčka a fráze, než jsem nastoupil na školu. Na základce jsem ve třídě byl jediný Ukrajinec a bylo nás ve třídě celkem málo, tak to mělo taky svou výhodu. Češtinu mě učili spolužáci i učitelky. Normálně mi dávali domu sešity z první třídy a já obtahoval písmenka. Jediná ředitelka uměla dobře rusky, takže když jsem něčemu nerozuměl, tak jsem se mohl obrátit na ni. No a po roce už jsem plynule mluvil i dobře psal.*“

Oksana (33 let) „*Do integračního centra jsem šla asi po dvou letech, co jsem byla v ČR. Jelikož jsem zjistila, že sama se horko těžko něčemu naučím. Jo to bylo fajn a nelituju, že jsem se tam rozhodla jít...byli jsme fajn parta a doted' se s některými vídám.*“

Zaznamenala jsem také skutečnost, že některým respondentům byla v rámci zaměstnání nabídnuta výuka češtiny zdarma, ale žádný z respondentů této možnosti nevyužil. Jak vysvětlovali mí respondenti, je to podmíněno především tím, že se výuka koná po práci, kdy už respondenti jsou vyčerpaní a nevěnovali by tomu takovou pozornost.

Oleg (30 let) „*Jo měli jsme kurzy v práci, ale já tam nechodil, už se mi prostě nechtělo po práci.*“

Pokud jde o přístup k vzdělávání u respondentů s dlouhodobým pobytem, došla jsem k závěru, že respondenti jsou v této oblasti málo informovaní. Na otázku, zda někdy navštívili integrační centrum neboli jazykový kurz, respondenti netušili, že nějaké vůbec existují.

Všichni dotazovaní před příjezdem do České republiky neuměli vůbec česky. Znalost jazyka je u každého respondenta na odlišné úrovni, ale obecně lze usoudit, že lépe mluví Ukrajinci, kteří tu žijí delší dobu.

Saša (56 let) *„Češtinu jsem se začal učit až po příjezdu. Koukal jsem hlavně na televizi, poslouchal rádio, četl knížky...no prostě takový samostudium.... Už dlouho jsem si neřekl, že bych něčemu nerozuměl nebo že by mi řekli, že mi nerozumí.“*

Nataša (49 let) *„Hodně jsem odposlouchávala Čechy v práci nebo jsem si vypisovala slovíčka ze slovníku. Já se naučila mluvit celkem rychle. Psát umím taky, ale ne vždycky je to správně. Když potřebuju poslat nějaký důležitý email, tak to raději ještě posílám synovi na kontrolu, aby opravil chyby.“*

Bydlení

V otázce bydlení jsem se zajímala, kde dotazující bydlí a zda jsou se svým bydlením spokojení. V této oblasti můžeme pozorovat, že Ukrajinci s dlouhodobým pobytem často preferují bydlení na ubytovně nebo v pronajatém bytě, které jim poskytuje jejich zaměstnavatel. Ubytovny mají kromě poměrně nízké ceny mnoho nevýhod, často mívají jen základní a zastaralé vybavení, společné hygienické prostory a nedostatek soukromí kvůli množství lidí na jednom pokoji.

Ivan (19 let) *„No my bydlíme celá rodina v pronajatém bytě. Táta má v práci takový poradník na byty. Vyplní si žádost a pak ho zařadí na seznam. Mají tam hodně lidí, protože tam pracuje přes tři tisíce zaměstnanců, ale nevím kolik lidí si žádá o byty. Takže táta si napsal žádost a po měsíci mu to schválili a měl si jít vybrat byt. Dá se říct to je takový benefit od zaměstnavatele. My máme byt 2kk tady na Vodárně. Táta ho zařizoval celý sám, byla tam jenom kuchyň.“*

Maryna (43 let) „*No spokojená...já na výběr neměla, ubytovna je jedná z nejlevnějších variant. Byty k pronájmu jsou v Kolíně drahé, já hodně koukám na byty spíš na vesnicích. Na Ukrajině jsem bydlela ve vlastním domě tak je pro mě těžké si zvyknout na společné prostory a hlavně sprchy a toalety.*“

Ukrajinci s trvalým pobytem mají v Kolíně kvalitnější ubytování, preferují byty a rodinné domy. Někteří se zde usadili již se svými rodinami.

Saša (56 let) „*Bydlím s manželkou a dětmi v baráku. Dům jsme koupili, když manželka čekala druhé dítě.*“

Nataša (49 let) „*Po získání trvalého pobytu jsme hledali s manželem svoje bydlení vlastní. A ve Starém Kolíně byla stavba tohoto domu, kde jsme si koupili byt. Nejdřív jsme tu bydleli i s dětmi ale děti už jsou starší, už bydlí každý zvlášť, tak jsem tu zůstala s manželem.*“

Obecně platí, že pro migranty není snadné najít ubytování. V této oblasti dochází často k odmítnutí ze strany vlastníků bytů, kteří nechťejí své byty pronajímat cizincům.

Anna (24 let) „*Já bydlím s kamarádkou v pokoji na ubytovně, tam kde pracuju. Na pokoji jsme dvě, ale chlapi třeba bydlí ve čtyřech nebo pěti v jedné místnosti... V týdnu je tam celkem klid ale o víkendu když je zrovna volno tak muže přijet i policie. Chlapi hodně dělají bordel, když se večer sejdou. Proto chceme s kamarádkou odejít, ale zatím se to moc nedaří. Kamarádka jednou volala, že by měla zájem o byt.... No a oni slyší, že to je cizinka tak řeknou, že už někoho mají, že jen zapomněli odebrat inzerát a pak koukáte po měsíci na internet a furt to tam je.*“

Zdravotní péče

Na čem se ale shodli všichni moji respondenti, tak je rozhodně spokojenost se zdravotní péčí. Všichni hodnotí české zdravotnictví na vysoké úrovni. Kolínskou nemocnici navštívilo jen malé množství dotazujících, ale všichni si pochvalují přístup a péči zdravotního personálu. Je také zajímavé, že většina respondentů volí Všeobecnou zdravotní pojišťovnu (VZP). Délka pobytu tuto skutečnost nijak neovlivňuje

Nataša (49 let) „Zdravotní pojištění mám od VZP, vyhovuje mi to, nemůžu si stěžovat. Pokaždé jsem dostala zdravotní péči, když jsem potřebovala a bylo to uhrazené zdravotní pojišťovnou. Některé věci, které se neplatí tak samozřejmě platím ze svého, třeba zubního lékaře.... No to se nedá vůbec srovnávat se zdravotnictvím na Ukrajině. Tam pokud nemáš peníze tak tě nikdo léčit nebude. Já jsem musela v Kolíně nějakou dobu zůstat v nemocnici po operaci. Dost jsem se toho bála, jelikož jsem předtím nikdy v nemocnici nezůstávala ale mužů říct, že jsem panikařila úplně zbytečně. Normálně jsem si tam odpočinula, jak se o mě starali. Personál moc milý a vstřícný, bylo vidět, že se opravdu zajímají o můj zdravotní stav.“

Oleg (30 let) „Já mám VZP od firmy a pak kolega v práci dělá taky nějaký ty zdravotní pojištění, tak jsem si nechal ještě udělat jedno na úrazy, hraju fotbal tak radši. A jednou mi to pomohlo, protože jsem měl zranění a byl jsem na neschopence, tak mi to pojišťovna platila.“

Sergej (27 let) „Mám všeobecný pojištění... Jo jednou jsem něco řešil, jsem potřeboval od nich nějaký papír na služební cestu. Jo abych měl pojištění i v zahraničí, aby mi to pokrývalo i tam, kdyby se něco stalo. Pracuji tam v pohodoví lidi a všechno rychle mi vyřídili.“

Kulturní život

V této oblasti mým cílem bylo zjistit, jak se respondenti zapojují do kulturního života v Kolíně, zda navštěvují některá kulturní nebo případně sportovní akce, jak tráví svůj volný čas. V neposlední řadě se mé otázky zaměřují na názory týkající se zvyků a tradic a jejich odlišností či podobností mezi kulturami.

Ukazuje se, že Ukrajinci s dlouhodobým pobytem se zapojují daleko méně do kulturního života než skupina Ukrajinců s trvalým pobytem. Je to především proto, že nemají tolik volného času. Důvodem je i to, že jim chybí jejich přátelé z rodné země a mají potíže si najít přátele mezi českými občany.

Ivan (19 let) „No divadla a muzea... tak takový věci mě nezajímají a ani na to nemám čas, mě zajímá jen vzdělávání a práce. Já když mám volno tak docela hodně chodím na

tenis s kámošem nebo tátou. Když byla zima, tak jsem chodil pořád do nějakých lázní. Kina a restaurace tak moc nechodím, ale občas se to stává.“

Anna (24 let) „Já nechodila ani na Ukrajině takže tady už vůbec ne. Já na tohle nikdy nebyla, takové instituce mě dá se říct, nudí. Já radši restaurace a bary ale ani na to nemám tady čas, jak furt pracuju...No ta kamarádka jezdí za svým klukem, když máme volno a já tady nikoho neznám takže zůstávám na ubytovně nebo si jdu nakoupit.“

Tato skupina participantů téměř neslaví žádné české svátky a nectí zvyky a tradice. Ukrajinská kultura je jim stále bližší. Na čem se ale shodují, je, že česká kultura je velmi podobná ukrajinské, zvláště pokud jde o významnější svátky, jako jsou například Vánoce a Velikonoce.

Ivan (19 let) „My v rodině slavíme jenom ukrajinské Vánoce ale je to podobný jako tady. Prostě se sejde celá rodina a užíváme společnou večeři, ale dárky si my dáváme na Nový rok.“

Maryna (43 let) „No tady ty svátky jsou hrozně krátký, my je máme skoro tři týdny v zimě. Velikonoce ale máme stejně dlouhé jen v jinou dobu. My jsme hodně věřící tak chodíme do kostela v tenhle významný svátek, ale tady v Česku jsem ještě nebyla. Já se teprve nedávno dozvěděla, že je v Kolíně pravoslavný kostel tak příští Velikonoce už tam půjdu. Ale vajíčka barvím každý rok, to je prostě tradice. Bez nich to nejsou pravý Velikonoce.“

České kultuře se přizpůsobili spíše ukrajinští migranti s trvalým pobytem. Ukrajinské zvyky již opomíjely a dávají přednost jen českým svátkům.

Oksana (33 let) „No já už jsem tady 12 let, takže já už spíš dodržuju jenom ty české. V Ukrajině máme jiný kalendář a máme ty svátky rozhozené úplně jinak a tak jsem většinou na ukrajinské svátky v práci. Takže jsem takhle přešla na české, abych to tady mohla oslavit.“

Společenské vztahy

V této otázce mezilidských vztahů jsem se zaměřila na interakci mezi ukrajinskou komunitou a majoritní společností v Kolíně a zda se respondenti zajímají o místní společenské dění.

Z hlediska integrace do většinové společnosti inklinovali spíše k přátelství s lidmi z české majoritní společnosti Ukrajinci s trvalým pobytem. Všichni respondenti této skupiny mají mezi svými přáteli české občany.

Sergej (27 let) *„Je to tak půl na půl. České kámoše mám ještě ze školy a s dalšími jsem se seznámil v práci. Kluky z Ukrajiny jsem znal ještě předtím, než jsem přijel do Čech. Jsme všichni z jedné vesnice.“*

Saša (56 let) *„Skoro většina kámošů jsou Češi. Když jsme s manželkou přijeli poprvé do Česka, tak tu nebylo moc Ukrajinců.“*

Míra integrace cizince do české společnosti úzce souvisí s jeho zájmem o místní politiku. Všichni participanti s dlouhodobým pobytem vypověděli, že místní politiku nesledují. Naopak dotazující s trvalým pobytem jeví o místní společenské dění zájem.

Sergej (27let) *„No tak já už mám i české občanství, takže se letos chystám poprvé k volbám.“*

Oksana (33 let) *„Ano jsem ve skupině na Facebooku „Můj Kolín“ nebo „Máme rádi Kolín“, pak čtu pravidelně Kolínský deník, takže mám o tom přehled.“*

V otázce vzájemných vztahů Ukrajinců jsem se snažila zjistit, zda existuje jakési pouto, které jim napomáhá v prvotní adaptaci v cizí zemi. Jako komunita udržují respondenti mezi sebou velmi silné vztahy obě skupiny.

Nataša (49 let) *„I přesto, že jsem tu už řadu let, mám mezi svými kamarády hodně Ukrajinců. Furt je to stejná krev a my jako národ držíme při sobě vždycky a všude a je jedno jestli jsem v Česku nebo jinde v zahraničí.“*

Anna (21 let) *„Nemít tu Nast’u (kamarádka, se kterou bydlí, jejíž jméno je z důvodu anonymity fiktivní), tak už se vrátím na Ukrajinu. Já mluvím jenom ukrajinsky, tam sem pochytím pár slovíček, takže když něco potřebuju, tak volám Nast’u.“*

Maryna (43 let) „*Tak ono tady na ubytovně je většina Ukrajinců. Neznáme se mezi sebou všichni, ale každý se zdraví s každým. A věřím, že kdyby někdo z nás potřeboval pomoc a řekl si o to, tak nikdo by se k nám neotočil zády.*“

Vnímání vlastní identity

V této oblasti jsem sledovala, zda respondenti se cítí být součástí společnosti, zda se cítí být přijatí domácí společností a zda jsou spokojeni s kvalitou života v Kolíně.

Ukázalo se, že respondenti s trvalým pobytem se již necítí být v Kolíně cizinci a plně se přizpůsobili místnímu způsobu života, zatímco skupina respondentů s pobytem dlouhodobým necítí se být společností plně uznání a rozhodně Kolín za svůj domov nepovažuje.

Maryna (43 let) „*Myslím si, že i kdybych získala české občanství, tak jsem stejně pro všechny Ukrajinka.*“

Oksana (33 let) „*Kolín mám ráda, je to malé město a je tu vše co k životu potřebuju. Za ty léta jsem si tady zvykla a myslím, že lidi tady se mnou nemají žádný problém.*“

Nataša (49 let) „*Já se už na Ukrajině nevidím. Mám ráda českou společnost, českou kulturu a celkově ten život tady. Nikdo mě neodsuzuje, lidi mě berou takovou, jaká jsem.*“

Saša (56 let) „*Moje děti jsou mým hnacím motorem, a když jsou spokojení oni tady, tak já taky.*“

Anna (24 let) „*Prostě to je můj takový pocit, jako kdybych tu byla navíc. Já vím, že jsem tu krátce, ale já si nezvyknu ani za 10 let. Můj domov je tam, kde je moje rodina a moje rodina je na Ukrajině.*“

Bariéry integrace

Respondenti souhlasí s tím, že jazyk je hlavní překážkou a je potřeba ho znát, pokud se chtějí imigranti plně integrovat. S jazykovou bariérou se potýkají převážně Ukrajinci

s dlouhodobým pobytem, a to zejména na úřadech, kde úředníci často nemluví jiným jazykem než českým. Proto se po nich často vyžaduje, aby s sebou měli tlumočnicka.

Anna (24 let) „*Ani mi to nepřipomínej. Já si kvůli tomu brala dvakrát volno. Poprvé jsem musela čekat hroznou frontu, a když už jsem přišla na řadu, tak paní mi řekla, že mi nerozumí, ať přijdu příště s někým, kdo bude překládat. Od té doby už bez Nasti nikam nechodím.*“

Oleg (30 let) „*Já vždycky byl ale od práce s tlumočnickem, tomuhle já moc nerozumím.*“

Moje poslední otázka ve výzkumu byla zaměřená na projevy diskriminace vůči jejich osobě. Kromě jednoho respondenta se s těmito projevy neseťkal žádný z dotazujících. Ale i přesto mi k této otázce některé respondenti poskytli zajímavé názory a uvedli konkrétní příklady, které se přihodily jejich známým.

Maryna (43 let) „*Já jsem se s tím osobně nikdy neseťkala, ale mám pocit, že Češi celkově nemají rádi cizince a kord Ukrajince. Myslí si, že jim zabíráme jejich území a hlavně práci.*“

Sergej (27 let) „*Ne nikdy se mi nic takového nepřihodilo ale mému kamarádovi ano. Starší pán v obchodě slyšel, jak mluví po telefonu ukrajinsky a začal na něj pokřikovat, ať se vrátí zpátky na Ukrajinu, že tady nemá co dělat.*“

Ivan (19 let) „*Ano seťkal jsem se. Hned na začátku jak jsem nastoupil do základní školy na těch pár měsíců. Já jsem byl ve třídě jediný cizinec a oni už prostě drželi svoji partu. Já jak jsem nerozuměl, tak mě pomlouvali i přede mnou, to už jsem pochopil, až když jsem začal víc rozumět.*“

ZÁVĚR

Bakalářská práce nese název „Proces integrace ukrajinských migrantů do české majoritní společnosti.“ Cílem práce bylo zmapovat ukrajinskou komunitu ve městě Kolín, zjistit míru její sociální participace a podat vhled do života ukrajinské komunity. Ukrajinci byli rozdělení na skupinu s trvalým a dlouhodobým pobytem a byla u nich porovnána oblast trhu práce, bydlení, vzdělávání a zdravotnictví, oblast angažovanosti v kulturním životě, přejímání českých zvyků a tradic, trávení volného času, budování nových vztahů a vazeb s místními obyvateli a ukrajinskou komunitou. V neposlední řadě ve výzkumu byla směřovaná pozornost k překážkám v integračním procesu.

To, že jsem svojí práci omezila na ukrajinské migranty, je hlavně kvůli mému původu stejné národnosti, navíc mám zde mnoho přátel, kteří se v České republice rozhodli usadit ještě před válečnými událostmi v Ukrajině. Celkem bylo osloveno 8 respondentů, kteří tvořili výzkumný vzorek. Data získaná z provedených rozhovorů poskytla odpovědi na výzkumné otázky.

V případě první výzkumné otázky můžeme konstatovat, že Ukrajinci dlouhodobým pobytem se převážně uplatňují na sekundárním trhu práce. Většinou se jedná o pracovní místa v úklidovém a zpracovatelském průmyslu nebo v zemědělství, kde nepotřebují odborné jazykové znalosti. Bylo poukázáno, že tato skupina migrantů vykonává zaměstnání, které by český občan běžně nepřijal. Naproti tomu Ukrajinci s trvalým pobytem preferují zaměstnání vyžadující vyšší kvalifikaci, zpravidla se nejedná o manuální druh práce. U všech dotazujících s trvalým pobytem závisela dosažená kvalifikace na dobré znalosti českého jazyka. Ukrajínští migranti s trvalým pobytem nemají problém najít si práci, zatímco Ukrajinci s dlouhodobým pobytem často potřebují pomoc ze strany zprostředkovatele. Největším zaměstnavatelem ukrajinských migrantů představuje v Kolíně automobilový závod Toyota. V této společnosti jsou zastoupené obě skupiny pracujících migrantů. Zaměstnání pro obě skupiny se jeví jako zásadní, neboť významně přispívá k integraci migranta do většinové společnosti.

Ukázalo se, že zkušenosti se vzdělávacími institucemi podporujícími znalost českého jazyka mají spíše Ukrajinci s trvalým pobytem. Hlavním důkazem je to, že tato skupina ovládá český jazyk na velmi dobré úrovni. Ukrajinci s dlouhodobým pobytem se přikláněli k názoru, že tuto příležitost zanedbávají kvůli nedostatečné informovanosti. Z odpovědí respondentů bylo možné usoudit, že ani nevědí, že nějaké jazykové kurzy existují.

Velké rozdíly můžeme shledávat v typu ubytování. Ukrajinci s trvalým pobytem zpravidla mívají vlastní kvalitnější bydlení a bydlí se svou rodinou v bytech nebo rodinných domech. Z toho můžeme vyvodit, že nemají potřebu tak často navštěvovat Ukrajinu z rodinných důvodů. Ukrajinci s dlouhodobým pobytem často získávají bydlení na ubytovnách, kde jsou nuceni sdílet své pokoje s ostatními spolupracovníky. Nejčastěji tento typ ubytování zprostředkovává zaměstnavatel.

Velká shoda panovala v hodnocení kvality zdravotnictví a její dostupnosti pro migranty z Ukrajiny. Všichni respondenti souhlasili s tvrzením, že se česká zdravotní péče nedá srovnávat s ukrajinskou. Uvedli, že v České republice je poskytována zdravotní péče ve stejném rozsahu jako občanům České republiky.

Ukrajinci s dlouhodobým pobytem se kulturního života ve městě příliš neúčastní, a to především z časových důvodů. Tato skupina migrantů je vytížena pracovními povinnostmi, což zpravidla ovlivňuje jejich míru integrace. Společenských a kulturních akcí se účastní jen výjimečně. Naproti tomu skupina migrantů s trvalým pobytem se aktivně účastní kulturního dění a snaží se tak plně začlenit do místního života. Výzkum ukazuje, že pouze Ukrajinci s trvalým pobytem dodržují a přejímají české zvyky a tradice. V případě druhé výzkumné otázky jsem dospěla k následujícímu závěru. Ukrajinci s trvalým pobytem nacházejí v místě svého života svůj domov. Stále vnímají své kořeny v původní vlasti, udržují kontakty s dalšími Ukrajinci, ale přijímají kulturní a společenský život v zemi, navozují zde sítě kontaktů a budují pevné mezilidské vztahy spojené s rodinným životem, partnerstvím a přátelstvím, se svými zájmy, volnočasovými aktivitami a životními plány. Zajímavým poznatkem je, že tato skupina migrantů se již necítí být cizinci v Kolíně. Naproti tomu Ukrajinci s dlouhodobým pobytem stále cítí nejsilnější vazbu ke své zemi původu, omezují se na zajištění základních potřeb, zvláště spojených s prací a bydlením, nejbližších úkolů, na vztahy dané jazykovými bariérami.

Všem respondentům s trvalým pobytem se podařilo navázat vztahy s majoritními společnostmi. Pro skupinu Ukrajinců s dlouhodobým pobytem se zdá obtížnější navázat přátelství mezi Čechy především kvůli jazykové bariéře.

Proces integrace je spojován s různými překážkami. Zkoumaná problematika souvisela s jazykovou bariérou nebo s projevy diskriminace ze strany většinové společnosti. Hned po příchodu do České republiky vnímali jazyk jako překážku integrace do majoritní společnosti. S postupem času tato skutečnost u migrantů s trvalým pobytem opomíjela, zatímco u respondentů s dlouhodobým pobytem přetrvává dodnes. Neznalost českého jazyka představuje velkou bariéru ve všech oblastech života migrantů, ať už se jedná o oblast zaměstnání, bydlení či společenských vztahů. S diskriminací se respondenti neselekávali v míře, která by jim bránila v integraci. Ale některé postřehy si zaslouží ještě detailnější rozbor. Jeden z respondentů připomínal odmítavé postoje spolužáků v rámci školního prostředí. Respondenti také odkazovali na ojedinělé případy stereotypů, které považují cizince vůbec jako nepatřičné osoby, neboť berou domácím jejich práci, nemluví dobře česky, tedy se s nimi nelze domluvit. Jedním z problémů k řešení je, zda pohled na ukrajinské migranty jako levnou pracovní sílu nepodporuje diskriminační přístupy a neomezuje tak proces jejich integrace. Otázkou se tak stává, co společnost i sami migranti mohou udělat pro překonání těchto bariér. Jak uvedené případy dokládají, záleží v mnohém i na cílech, které si migranti před sebou kladou, a způsobech jejich naplňování.

Závěrem je nutné podotknout, že integrační proces migrantů do lokální společnosti rozhodně není jednoduchý a vyžaduje kladný přístup jak migrantů, tak členů majoritní společnosti. Práce by mohla v budoucnu sloužit jako opora pro studenty v oboru sociologie nebo jako přínos pro veřejnost, která se chce o dané problematice dozvědět více. Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že cíl bakalářské práce byl splněn.

Použité zdroje

Baršová, A., Barša, P. 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát – Imigrační a integrační politika v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita v Brně.

Boušková, P. 2006. *Zaměstnávání cizinců a vysílání zaměstnanců a OSVČ do ciziny*. Olomouc: ANAG.

Brhelová, S. 2016. *Zdravotní pojištění pro osoby ze zemí mimo EU*. Brno: Masarykova univerzita.

Cizinci v České republice. 2020. *Data o cizincích v ČR*. [online] [cit. 2022-13-07]. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/web/cz/data-o-cizincich-v-cr-2021>

Český statistický úřad. *Cizinci v ČR*. 2022. [online] [cit. 2022-03-31]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/publikace-cizinci-v-cr>

Čižinský, P a kol. 2012. *Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství*. Praha: Linde Praha.

Dočkal, V., Fiala, P., Pitrová, M., Kaniok, P. 2006. *Česká politika v Evropské unii – Evropský integrační proces a zájmy České republiky*. 1.vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav.

Drbohlav, D. 2004. *Migration Trends in Selected EU Applicant Countries: Volume II - The Czech Republic (The Times They are A-Changin)*. IOM, Vienna, Charles University, Faculty of Sciences. [online] [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: http://publications.iom.int/bookstore/free/MigrationTrends_EU_2.pdf

Drbohlav, D. 2010. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Drbohlav, D. 2010. *Migrace a (i)migrace v Česku*. Praha: SLON.

Drbohlav, D a kol. 2021. *Nabídka ukrajinské migrační pracovní síly a její poptávka v Česku*. [online] [cit. 2022-07-13]. Dostupné z:

<https://www.vupsv.cz/2021/04/28/nabidka-ukrajinske-migracni-pracovni-sily-a-jeji-poptavka-v-cesku/>

Finance.cz. 2022. *Ekonomické srovnání Rusko vs Ukrajina: výše a růst HDP, průměrné mzdy a další*. [online] [cit. 2022-07-13]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/541722-rusko-versus-ukrajina-srovnani-ekonomik/>

Hendl, J. 1999. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum.

Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.

Hugo, G. 2022. *Cirkulační migrace a rozvoj: asijsko-tichomořská perspektiva*. [online] [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/cirkulacni-migrace-a-rozvoj-asijskotichomorska-perspektiva>

Janská, E. 2022. *Ukrajinec – symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině?*. [online] [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <http://web.natur.cuni.cz/~ejanska/Rozhledy.pdf>

Koncepce integrace cizinců. 2015. Aktualizovaná "*Koncepce integrace cizinců - Ve vzájemném respektu*" a Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců v roce 2016.

Leontiyeva, Y. 2010. Imigranti v ČR – žádání a nechtění, Současné migrační a integrační politiky v ČR. in R. Trbola, M. Rákoczyová (eds.). *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I*. Brno: Barrister & Principal.

Livisnký, O. 2007. *Různé pohledy na emigranty na Ukrajině*. [online] [cit. 2022-03-29].

Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/ruzne-pohledyna-emigranty-na-ukrajine>

Morgensternová, M., Šulcová, L., Scholl, L. 2011. *Bilingvismus a interkulturní komunikace*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika.

Nekorjak, M. 2009. *Klientský systém a ukrajinská pracovní migrace do České republiky*. [online] [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/klientsky-system-a-ukrajinskapracovni-migrace-do-ceske-republiky>

Pelcová, N a kol. 2009. *Multikulturalismus a multikulturní výchova*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.

Rákoczyová, M., Trbola, R., Hofírek, O. 2009. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Soušková, M., Spirit, M. 2014. *Pracovní právo pro ekonomy*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica.

Tollarová, B. 2006. Integrace cizinců v Česku: pluralita, nebo asimilace? *Biograf* (39). [online] [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=v3902>

Trbola, R., Rákoczyová, M. 2010. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I*. Brno: Barrister & Principal.

Vančurová, A., Klazar, S. 2008. *Sociální a zdravotní pojištění: úvod do problematiky*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI.

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Scénář rozhovoru

Příloha č. 2: Ukázka rozhovoru

Příloha č. 1: Scénář rozhovoru

Úvodní otázky

Představení, poděkování a úvodní informace: téma a účel rozhovoru, délka, způsob vedení rozhovoru, anonymizace, souhlas s nahráváním, způsob zpracování rozhovoru.

Zjistit situaci respondenta. Jak se mu právě daří, co o sobě může říci. Kolik je mu let, jaký je jeho pobyt, jak dlouho pobývá v České republice a v Kolíně, proč si vybral právě Kolín a jak se mu zde líbí. Z jakého důvodu opustil Ukrajinu a zda tam jezdí, jak často a proč.

Trh práce bydlení, zdravotní péče

Kde pracuje, jakou práci vykonává, jak je náročná a zda je s prací spokojen. Jak si práce našel, zda je spokojený se zaměstnavatelem, přístupy na pracovišti k jeho osobě. Jak vychází s Čechy nebo cizinci na pracovišti.

Výuka a znalost jazyka

Jaké má znalosti češtiny, jak se učil nebo učí, zda využil nějaké pomoci, jakou vazbu má na integrační centrum.

Bydlení

Zjistit současnou situaci ohledně bydlení. Kde bydlí, s kým bydlí, jak si našel a získal bydlení, zda je spokojen s bydlením.

Zdravotní péče

Jakou má zkušenost se zdravotní péčí, případně jestli něco řešil skrz pojišťovnu. Vnímali nějaké rozdíly v přístupu ke zdravotní péči mezi občany České republiky a Ukrajiny.

Kulturní život

Zjistit zajímá se respondent o kulturní dění v Kolíně, zda navštěvuje nějaké kulturní instituce ve městě. Jak tráví svůj čas. Jaké zvyky a tradice dodržuje, zda zná nějaké české zvyklosti a jestli nějaké dodržuje či přejímá. S kým se stýká v Kolíně, jakou má zkušenost s místními obyvateli, zda se s nimi setkává a při jakých příležitostech.

Vnímání vlastní identity

Zjistit jaké má postavení, zda se cítí být součástí domácí společnosti, zda se cítí být přijat domácí společností. Jak je celkově spokojen s kvalitou života, který v Kolín žije.

Bariéry integrace

Zjistit zda se domluví česky, zda vnímá jazyk jako překážku k začlenění se do společnosti. Jakou má zkušenost s diskriminací, zda se někdy setkal s její projevy vůči své osobě, ať už na veřejnosti nebo v zaměstnání, příp. jinde.

Závěr

Poděkování, přání úspěchů, popř. odkaz na dalšího vhodného respondenta.

Příloha č. 3: Ukázka rozhovoru

Respondent č. 3: Nataša, 49 let

Datum rozhovoru: 17. 04. 2022

Délka rozhovoru: 26 minut

Místo konání: Domov respondenta

Tazatel: T

Respondent: R

T: Tak můžeme začít?

R: *Možná budu nervózní, je to moje první zkušenost s něčím podobným. Tak snad mě rozmluvíte (smích).*

T: Není vůbec důvod. Uvidíte, že všechno proběhne v pořádku. Můžete mi na úvod něco o sobě říct. Kolik vám je let a jaký tu máte pobyt?

R: *Tak je mi čtyřicet devět let v České republice mám trvalý pobyt. Nevím teda přesně teď jak už je to dlouho, ale určitě přes deset let to bude. A taky doufám, že jednou získám občanství. Furt se k tomu odhodlávám, ale bojím se zkoušek.*

T: A v čem spočívají takové zkoušky, že se bojíte?

R: *Já se hlavně bojím té historie, to mi moc nejde. Mluvit a psát umím, celkem dobře bych řekla. Chce to hlavně čas a sednout si k tomu a pořádně to prostudovat, ale asi bych to zvládla. Člověk je ze školy už tolik let, tak ani nevím, jestli se umím ještě učit (smích).*

T: Já když vás slyším mluvit tak věřím, že to dáte. A jak dlouho jste na území Česka a jakou dobu z toho žijete v Kolíně?

R: *Na území České republiky pobývám už devatenáct ale a v Kolíně bydlím třináct let, od roku 2009.*

T: A proč jste se rozhodla zrovna pro Kolín?

R: *Kolín jsem si vybrala z toho důvodů, že tady je hodně práce. Hledala jsem zaměstnání a sehnala jsem si ho právě tady v okolí. A taky si tu manžel hledal práci a našel ji tady na Toyotě.*

T: Co vás vedlo k tomu, abyste opustila Ukrajinu?

R: *No, opustila jsem svoji zemi z důvodů nezaměstnanosti, to byla první věc. Druhá věc byla, že jsme hledali lepší podmínky pro svoje děti a pro sebe, abychom se měli líp v životě, aby děti nabyly nějaké znalosti, studium, uviděli víc republik, víc zážitků aby měli v životě, což my v Ukrajině si tohle nemohli finančně dovolit.*

T: A jezdíte někdy na Ukrajinu, případně jak často?

R: *Na Ukrajinu jezdíme každý rok na dovolenou v létě. Jezdíme vždycky na dva tři týdny. Furt tam máme rodinu. Z rodičů už teda jenom mámy a jinak sourozence, já ségru a manžel bratra a sestru. Oni za námi nejezdí tak, musíme my. Ale jak říkám nemít tam rodinu tak už tam nejezdíme.*

T: Jaký druh práce vykonáváte? Jak jste si vůbec našla práci?

R: *Práci jsem si našla, můžu říct náhodně, protože jsem předtím měla jiné zaměstnání, ale v roce 2008 v České republice byla nějaká krize finanční, nebo spíš pracovní bych řekla. Byly takové horší časy a fabriky přežívaly větší problémy s nedostatkem práce. Já jsem dělala v malé fabrice a ta fabrika opravdu neměla pro lidi práci. Dělala jsem pod agenturou a ta majitelka agentury mi nabídla, že buď si najdu jiné zaměstnání, nebo mi mě zaměstná v další fabrice, ale po svých zkušenostech nebo po komunikaci s lidmi z té fabriky, jsem se dozvěděla, že tam práce taky není. To už jsem uměla dobře česky, takže jsem si mohla najít práci sama. No a právě jsem si ji našla tady v Kolíně. Na začátku jsem nastupovala jako operátor na lince a postupně jsem se vypracovala na dnešní pozici. Ted'ka pracuju na pozici lídr technika, řídím menší kolektiv, starám se o výrobu, o kvalitu výrobku, o správný chod výroby a o plnění plánu.*

T: Je vaše práce časově náročná?

R: *Moje práce není až tak časově náročná. Já pracuju na směny a směny střídám, takže mám dost volného času. To znamená, že pracuju dva, tři, někdy čtyři dny v týdnu a zbytek mám volno.*

T: Jste spokojená se svým zaměstnáním a zaměstnavatelem?

R: *Se svým zaměstnáním jsem spokojená. Se zaměstnavatelem jsem taky spokojená. Nikdy jsem nezažila nějakou diskriminaci nebo prostě špatné chování ke mně. Nic podobného.*

T: Pracujete pouze s cizinci nebo máte v kolektivu i Čechy?

R: *Ve svém menším kolektivu přímo techniků, tak tam mám jednoho Slováka a zbytek Češi v současné době. Mimo toho jsou operátoři, kteří montují výrobky, tak tam taky půl na půl, cizinci a Češi. Máme tam i Ukrajince taky. Já řídím skupinu těch techniků a nikdy jsem žádný problém neměla, vždycky mě poslechnou, naopak když oni potřebuju, tak já pomůžu.*

T: Kde jste se naučila jazyk?

R: *Já jsem se učila hlavně sama. Hodně jsem odposlouchávala Čechy v práci nebo jsem si vypisovala slovíčka ze slovníku. Já se naučila mluvit celkem rychle. Psát umím taky, ale ne vždycky je to správně. Když potřebuju poslat nějaký důležitý email, tak to raději ještě posílám synovi na kontrolu, aby opravil chyby.*

T: Využila jste v Kolíně integrační centrum pro cizince?

R: *Jak říkám, učila jsem se sama všechno, takže ne, ale děti mají vzdělání v Kolíně. Třeba holka chodila na gymnázium, syn studoval střední školu no a my s manželem jen do práce. Ale o integračním centru jsem slyšela. Víím, že se tam cizinci můžou naučit češtinu, dostat nějakou radu a podporu. Zaměstnanci z naší fabriky ale toho využívají, hlavně ze začátku po příjezdu do České republiky.*

T: Jak jste hledala a získala bydlení?

R: *Tak původní bydlení jsme měli na ubytovně., tam kde začínali pracovat. To byly Jižní Čechy, městečko Kaplice. Malinký pokoj, tam jsme s manželem bydleli rok. Pak jsme*

museli hledat nové zaměstnání a dostali jsme se do Východních Čech, a to v Třemošnicích. Tam jsme měli taky bydlení asi půl roku, a to byl hotel. Pak jsme bydleli na dalším hotelu a po získání trvalého pobytu jsme hledali s manželem svoje bydlení vlastní. A ve Starém Kolíně byla stavba tohohle domů, kde jsme si koupili byt. Nejdřív jsme tu bydleli i s dětmi ale děti už jsou starší, už bydlí každý zvlášť, tak jsem tu zůstala s manželem. Trvalým pobyt nám pomohl hlavně v tom, že už jsme měli nárok na hypotéku. Takže jsme si pořídili hypotéku a na hypotéku si koupili byt. Teď tady bydlím s manželem ale předtím jsme bydleli rodina ve čtyřech. To znamená, dcera, syn, manžel a já. Děti už jsou dospělý a každý bydlí zvlášť. Kluk v Kolíně a holka v Hradci Králové.

T: Jakou máte zkušenost se zdravotní péčí, případně pojištěním v Kolíně?

R: Zdravotní pojištění mám od VZP, vyhovuje mi to, nemůžu si stěžovat. Pokaždé jsem dostala zdravotní péči, když jsem potřebovala a bylo to uhrazené zdravotní pojišťovnou. Některé věci, které se neplatí tak samozřejmě platím ze svého, třeba zubního lékaře.... No to se nedá vůbec srovnávat se zdravotnictvím na Ukrajině. Tam pokud nemáš peníze tak tě nikdo léčit nebude. Já jsem musela v Kolíně nějakou dobu zůstat v nemocnici po operaci. Dost jsem se toho bála, jelikož jsem předtím nikdy v nemocnici nezůstávala ale mužů říct, že jsem panikařila úplně zbytečně. Normálně jsem si tam odpočinula, jak se o mě starali. Personál moc milý a vstřícný, bylo vidět, že se opravdu zajímají o můj zdravotní stav.

T: Vnímáte rozdíly v přístupu ke zdravotní péči mezi občany ČR a Ukrajiny?

R: Nevnímám žádný, jak říkám já jsem dostala kvalitní péči a díky tomu teď žiju a jsem zdravá. Ani o nikom nevím, že by si stěžoval na zdravotnictví tady. Vždycky slyším jen kladné názory, což mě vůbec nepřekvapuje. Já mám s čím srovnávat, tak vím, o čem mluvím.

T: Zajímá vás kulturní dění v Kolíně?

R: Kulturní dění...tak spíš nějaké festivaly a muzikály. Často jezdím s dcerou do Prahy. V Kolíně těch muzikálů moc není. Chodí nám časopis Kolínský deník, určitě si z toho něco přečtu. Navíc jsem registrovaná i na Facebooku, takže jsem ve skupině Můj Kolín. Z Kolínského deníku se právě dozvídám o kulturních akcích. Na Facebooku hodně

reaguju na dobrovolné akce, když lidí potřebují s něčím pomoci, třeba humanitární sbírky. Často posílám menší částky na léčení dětí s vážným onemocněním. Ale třeba přispívám i na drobnější sbírky v obchodech.

T: Když máte volno tak jak ho trávíte?

R: Svůj volný čas, jestli to je dovolená tak jedeme někam k moři nebo cestujeme po České republice. Krátké volna, třeba víkendy nebo mezi směny, tak strávíme čas na zahrádce. Mám tam záhonky, tak se o to starám nebo chodíme se psem na procházku nebo se dívám na nějaký film nebo si přečtu něco, co mě zajímá.

T: Navštěvujete nějaké kulturní instituce v Kolíně? Např. muzea, divadla, kina, knihovny atd.?

R: V Kolíně tohle vyloženě nenavštěvuju. Já jezdím spíš do té Prahy do divadla. Několikrát jsem byla v Kutné Hoře s kolegy z práce. V Kolíně chodíme spíš do restaurací. Dřív jsme často chodili do bazénu, když ještě děti byli mladší a bydleli s námi.

T: Znáte nějaké české zvyky a tradice?

R: České zvyky a tradice? Třeba na Vánoce pečení cukroví, nebo na Velikonoce pomlázka když chopí chlapi. No na Čarodějnice, pálení ohnišť.

T: Dodržujete nebo přejímáte některé české zvyklosti?

R: Jo určitě, můžu říct, že všechny. Pečeme cukroví, smažíme kapra. Na pomlázku k nám chodí sousedi, děti. Nakoupím vždycky sladkosti, obarvím vajíčka. Spíš už nedodržujeme ukrajinské svátky. Není na to čas, většinou jsme v práci totiž.

T: S kým se v Kolíně stýkáte?

R: Stýkám se hodně s kolegy z práce, pokud budu mluvit o českých kamarádech. Chodíme na kafe, na bowling, hlavně když máme teambuilding, tak to je tradice už. Ale i přesto, že jsem tu už řadu let, mám mezi svými kamarády i hodně Ukrajinců. Furt je to stejná krev a my jako národ držíme při sobě vždycky a všude a je jedno jestli jsem v Česku nebo jinde v zahraničí.

T: Jaké máte zkušenosti s místními obyvateli?

R: *Máme kladný vztahy, hlavně se sousedy. Když se někde potkáme tak se dáme do řeči, máme si co říct.*

T: Jak často a při jakých příležitostech se setkáváte s místními obyvateli?

R: *Jak říkám hlavně sousedí, soused na zahrádce, v bytovce. Třeba soused má servis, takže když potřebuju upravit auto, tak se vždycky obrátím na něj, nebo když potřebuju vyměnit pneumatiku. Druhý soused nabízí pomoc s bagrem, tak ho taky využíváme.*

T: Jste spokojená s kvalitou života, který v Kolíně žijete?

R: *Jo jsem spokojená, je tedy všechno dostupné pro život, jak obchody, tak doktory, odpočinková místa. Hlavně děti když tu bydleli tak taky byli spokojení. Všechno měli kousek, nikam nemuseli dojíždět do školy. My do práce s manželem sice jezdíme autem, protože práci máme na druhém konci města, tak pěšky by to bylo na dlouho.*

T: Cítíte se být součástí domácí společnosti? Vnímáte že sem patříte?

R: *Já se už na Ukrajině nevidím. Mám ráda českou společnost, českou kulturu a celkově ten život tady. Nikdo mě neodsuzuje, lidi mě berou takovou, jaká jsem.*

T: Je pro vás těžké domluvit se česky?

R: *Myslím si, že vůbec. Na to, že jsem se učila jazyk sama a neabsolvovala žádné kurzy tak si myslím, že to ovládám na dobré úrovni.*

T: Vnímáte jazyk jako překážku k začlenění se do společností?

R: *Ted' už ne když jsem se to naučila, rozumím česky, domluví se všude, kde potřebuju. Ted' už to překážkou pro mě není. Na začátku to bylo na obtíž všude i v obchodě při placení. Na úřadech, v práci, všude.*

T: Setkala jste se někdy s posměšky, urážkami na veřejnosti?

R: *To si nepamatuju, že by se mi někdy něco takového přihodilo. Řekla bych, že ne.*

T: Stává se, že Vám lidé z okruhu majoritní společnosti dávají najevo, že sem nepatříte?

R: *To taky ne. Vždycky jsem byla přijatá a vítána spíš.*

T: Setkala jste se někdy v zaměstnání, na úřadě příp. jinde s projevy diskriminace, nerovným zacházením k Vaši osobě?

R: *S projevy diskriminace jsem se v životě neselekala.*

T: Tak to je ode mě vše. Moc děkuji za rozhovor.

R: *Já taky moc děkuju.*